ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5115 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 28/11 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1902 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 11 ՌԱՄԱԶԱՆ 1320 ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5115

درعلیه‌ده غلطه‌ده ❀ آرەولك ❀ غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK„
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ եւ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140 ղրշ.
» » » »	վեցամսեայ	70 »
» » » »	եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40 Ֆրք.
» » »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ 20

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Թէ Իտալիա անխախտ բարեկամ է միշտ Անգլիոյ, վերջերս վճռական կերպով նորէն հռչակուեցաւ աշխարհի, Իտալիոյ արտաքին գործոց Նախարար Պ. Բրինէթթիի բերնով՝ իտալական Խորհրդարանին մէջ։ Պատասխանելով երեսփոխանի մը մէկ հարցման՝ Պ. Բրինէթթի յայտարարեց թէ Իտալիա պատրաստ է ամէն բարեացակամութիւն եւ դիւրութիւն ցուցնել Անգլիոյ, Սոմալիլէնտի պատերազմին առթիւ, եթէ երբեք անիկա փափաքի իտալական Սոմալիէն անցնիլ՝ թշնամիին վրայ յարձակելու համար։ Նաեւ Պ. Բրինէթթի յարեց թէ «մեծապէս փափաքող պիտի ըլլայ պահպանելու Իտալիոյ եւ Անգլիոյ մտերմական ու վաղեմի յարաբերութիւնները՝ որոնք բնաւ չեն նուաղած ուրիշ երկիրներու հետ եղած յարաբերութեանց հետեւանքով, այլ աւելի զօրացած եւ կատարելագործուած են։»

Աւելորդ է ըսել թէ Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարարին յայտարարութեան վերջին մասն է աւելի որ մասնաւոր ուշադրութեան արժանի կարեւորութիւն ունի, զի ընդհանուր կերպով քաղաքական աշխարհի խիստ ծանօթ իրողութիւն մըն է արդէն Իտալիոյ ու Անգլիոյ միջեւ գոյութիւն ունեցող վաղեմի հաստարմատ բարեկամութիւնը։ Ուստի երբ Պ. Բրինէթթի կը շեշտէ յատկապէս թէ այդ բարեկամութիւնը երբեք չէ նուազած ուրիշ երկիրներու հետ եղած յարաբերութեանց հետեւանքով, այլ աւելի զօրացած ու կատարելագործուած է։ Մասնաւոր դիտում ունի ազդարարելու աշխարհի թէ աւելորդ յոյսեր են ենթադրել որ Իտալիա պաղած ըլլայ Անգլիայէ, ինչպէս ժամանակէ մը ի վեր Ֆրանսական թերթեր կ'ուզեն հաւատացնել, առիթ բռնելով Իտալիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ գոյացած կարծեցեալ համաձայնութիւնը, եւ այնպէս ցուցնելով դիւրահաւան մտքերու, որոնք խիստ առատ են Ալպեանց միւս կողմը, թէ Իտալիոյ ենթադրեալ մերձեցումը Ֆրանսայի, կը նշանակէ հեռացում Անգլիայէ, ինչպէս եւ Երրեակ Զինակցութենէն։

Բայց ինչպէս շատ անգամներ դիտել առած ենք այս էջերուն մէջ՝ բնաւ երբեք այդ նշանակութիւնը չունի Իտալիոյ ընթացքը, զի անոր անխախտ քաղաքականութիւնն է անփոփոխ պահել իր բարեկամութիւնը Անգլիոյ հետ, ինչպէս եւ չչեղիլ Երրեակին հետ ունեցած իր դաշնագրական յանձնառութիւններէն։ Իսկ այնուհետեւ եթէ իրեն մօտեցող կ'ըլլայ, անոր ալ չէ՛ չըսեր, ինչպէս Ֆրանսայի՝ որ գիշեր ցորեկ կ'աշխատի զինքը գրաւել, եւ Ռուսիոյ՝ որ միեւնոյն փափագը կը տածէ։ Ասոր համար է որ Անգլիա բնաւ փոյթ չըներ Իտալիոյ ուրիշ տէրութեանց հետ ըրած յարաբերութեանց մասին, ինչպէս փոյթ չըրաւ երբ Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւորը այցելեց Բեդերսպուրկ, թէպէտ Ֆրանսացիները մեծ բաներ կ'ակնկալէին անկէ, եւ ոչ ալ փոյթ կ'ընէ Զարին Հռոմ տալիք փոխադարձ այցելութեանը համար, միշտ ապահով ըլլալով Իտալիոյ անկեղծ ու անայլայլ բարեկամութեանը իր նկատմամբ, որուն եթէ նոր հաւաստիք մը տալ պէտք էր, ցրելու համար բոլոր յոռի մեկնութիւնները, ահա Պ. Բրինէթթիի պաշտօնական վերջին յայտարարութիւնը իտալական Խորհրդարանին մէջ։ Անշուշտ Ֆրանսացիք շատ դժգոհ մնացին անկէ, բայց յանցանքը իրենցն է որ ինքզինքնին կամաւորապէս խաբելով՝ կարծելու միամտութիւն ունեցեր էին թէ երբ Իտալիա իրենց ժպտէր, պարտաւոր էր իր նախկին բոլոր կապերը քակել, եւ ամէն ժպիտ իրենց ու իրենց դաշնակիցներուն (Ռուսերուն) վերապահել։ Սակայն հիմա տեսան թէ իրողութիւնը այդպէս չէ եղեր եւ թէ Իտալիոյ կարծեցեալ մերձեցումէն դրական բան մը պէտք չէ որ ակնկալէին։

⁂ Եւ մինչ Ֆրանսա Անգլիոյ թշնամիներ երեւակայելով յուսախաբութենէ յուսախաբութիւն կը գլորի այսպէս, անդին Գերմանիա կարծես մոռնալով թէ տակաւին քանի մը ամիս առաջ ի՛նչ կծու խօսքեր կը փոխանակուէին իր ու Անգլիոյ լրագիրներուն եւ Խորհրդարաններուն միջեւ եւ ինչպէս մինչեւ իսկ իր նախարարապետ Ֆոն Պիւլով կոմսը անպատուութիւն կը համարէր գերմանական բանակը բաղդատել անգլիական բանակին հետ, որ իբր վաղեմի ու անկեղծ բարեկամ միացեր է Անգլիոյ հետ՝ իր շահերը առաջ տանելու համար Վէնէզուէլայի մէջ, քանի որ տեսաւ թէ ինքը միայնակ իր սեպհական ուժով չի կրնար առաջ տանիլ, Մ. Նահանգաց կառավարութեան կասկածոտ քաղաքականութենէն վախնալով։ Անգլիա իր կարգին առանձին՝ խօսք կրնար հասկցնել թէպէտ հարաւ-ամերիկեան այդ փոքրիկ հանրապետութեան, բայց Գերմանիոյ գործակցութիւնը չմերժեց, որպէս զի թէ՛ Վէնէզուէլա աւելի շուտ տեղի տայ եւ թէ Գերմանիա հասկնայ թէ առանց իրեն բան մը չի կրնար ընել անդրծովեան աշխարհներուն մէջ. կարծեմ թէ ասկէ աւելի վեհանձն վրէժխնդրութիւն չէր կրնար ըլլալ Գերմաններուն դէմ, որոնց չըրած չարախօսութիւն չմնաց երբեմն Անգլիոյ դէմ։ Ու սակայն հիմա անոր ապաւինելով է որ խօսքերնին պիտի քալեցնեն փոքր տէրութեան մը (Վէնէզուէլա) հանդէպ։ Եւ զարմանալին աս է որ երբեմնի այնքան չար խօսող գերման լրագիրներն ու գրիչները՝ Վէնէզուէլայի այս խնդրին մէջ երկու պետութեանց գործակցիլ սկսելէն ի վեր՝ մէկէն ի մէկ վերէն տրուած կարգախօսի մը հնազանդելու պէս՝ դադրեցուցին հականգլիական ամէն խօսք ու գրուածք։

Եթէ Ֆրանսա ալ խոհեմութիւն ունենար հետեւելու գերման քաղաքագիտութեան այս ճկուն ընթացքին եւ նոյն իսկ իր շահուն համար բարեփոխէր երբեմն իր հականգլիական վարմունքն ու ոգին, գէթ ի պահանջել հարկին, ինչպէս կ'ընէ Գերմանիա, վնաս մը չէր ըներ, կարծեմ, եւ ընդհակառակը կը շահէր ալ։ Բայց ֆրանսական միտքն ու սիրտը տարօրինակ կազմութիւն մը ունի, եւ առանց ճշտիւ գիտնալու թէ ինչո՞ւ միշտ հակառակ կ'երթայ Անգլիոյ, չնայելով թէ մեծագոյն վնասողը ինքը կ'ըլլայ ընդհանրապէս, քանի որ ծովերու միահեծան թագաւորութիւնը իր հակառակորդին ձեռքն է։

Մ. ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԻԶՄԻՐԵԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի)

Երախտագիտական արտայայտութիւն՝ ողբացեալ Պալեօզեան Մատթէոս էֆ.ի մահուան առթիւ.— Ճառ Ներսէսեան որբանոցի սաներուն.— Պալեօզեան շառաւիղներն ու իրենց բարեգործութիւնը.— Արեգ ու մեր քահանաները.— Ո՞վ տարաւ յաղթանակը, «Արեւելեան Մամուլ» թէ Ատոմ։

ԻԶՄԻՐ, 20 Նոյեմ.

Հոգատար որբախնամ եւ Ներսէսեան որբասիրաց Ընկերութեանց գործադիր ժողովները աղջկանց որբանոցի մէջ կէսօրէն առաջ խառն նիստ մը կազմելով, անցեալ կիրակի, ողբացեալ Մատթէոս էֆ. Պալեօզեանի մահուան առթիւ որոշեցին ամէն տարի սեպտ. 1/14ին յաջորդող կիրակին գերեզմանատունէն երթալ որբերուն ու որբուհիներուն հետ, ու հանգուցեալ բարերարին շիրմին վրայ պսակներ դնել, ճառեր կարդալ ի նշան երախտագիտութեան։

Ամսոյս 12ին երեքշաբթի օրը հանգուցեալին մահուան քառասունքը ըլլալով՝ երկսեռ որբերը խմբովին գերեզմանատուն գացին, պսակներ դրին բարերարին հողակոյտին վրայ ու ճառեր կարդացին, ի ներկայութեան հանգուցեալ բարերարին որդիներուն, Սարգօ պէյի, Գառնիկ եւ Վահան էֆ.ներու ու իրենց փեսային՝ Կիւլպէնկ էֆ.ի։ Ներսէսեանի սաներէն Պ. Յովհաննէս Երէցեան իր որբ եղբայրներուն կողմէ կարդաց հետեւեալը.—

«Ցուրտ է թաց հողը, որ կը ծածկէ այս մարմինը, թէեւ անշունչ ու անկենդան, սակայն մեզի համար տակաւին իր ամէն առաւգութեամբը ու աշխոյժովը կը խօսի. որովհետեւ մեզի կեանք տուած է, մեր գոյութիւնը ապահոված է, մեր ապրելու պէտքը զգացած եւ անոր համար պէտք եղածը ըրած է. ուստի մենք չենք կրնար զինքը երբեք մոռնալ, ուրանալ եւ անտեսել, զի մեր ծնողն է, բարերարն է. մենք մեր կեանքը անոր եւ անոր նմաններուն կը պարտաւորինք։ Ամէն իմաստասէրներու, ամէն բարոյագէտներու, ամէն բարերարներու նպատակը կեանքը բարելաւելու միայն կը ծառայէ. Մատթէոս էֆ. Պալեօզեան մեզի պէս անոք, անխնամ ու լքեալ որբերը կեանքի տառապանաց մէջ չէ մոռցած եւ պէտք եղածը տնօրինած է։ Բի՛ւր շնորհակալութիւն եւ օրհնութիւն իր յիշատակին. անխնամ խումբի կեանքը ու գոյութիւնը ապահովելէ աւելի բարձր, աւելի վսեմ գործողութիւն մը չկայ. այս ըրաւ մեզի ողբացեալն Մատթէոս էֆ. ուստի մենք որբերս Ներսէսեան, կ'օրհնենք իր յիշատակը եւ միաբերան կ'աղաղակենք. «Յիշատակ արդարոց, օրհնեալ եղիցի։»

⁂

Հանգուցեալ բարերարին որդին Սարգօ պէյ Պալեօզեան, իր հօրը մահուան քառասունքին եւ Փրկչի ծննդեան առթիւ, հագուստ եւ կօշիկ կարել կուտայ երկսեռ որբերուն։

Ողբացեալն Մատթէոս էֆ. իր կենդանութեան ատեն, ինչպէս գրեցինք մեր վերջին թղթակցութեամբ, մտադրութիւն ունէր իր հանգուցեալ եղբօրը յիշատակին որբ մը ու որբուհի մը պահել եւ Հայոց Թաղի իր մէկ սեպհական ընդարձակ տունն ալ նուիրել երկսեռ որբանոցներու. այնինչ պիտի գործադրէր իր այդ իրաւամբ գովեստի արժանի փափաքը, սպանութեան մը զոհ գնաց։

Կը սիրենք յուսալ թէ Պալեօզեան շառաւիղները հետեւելով իրենց բարեյիշատակ հօր բարեսիրական զգացումներուն, պիտի հաճին նուիրագործել իրենց սիրեցեալ հօրը փափաքը, ի մեծ մխիթարութիւն անտէր որբուկներու եւ ի քաջալերութեան զանոնք խնամելու պաշտօնը ստանձնող մարմիններուն։

⁂

Արեգ կ'երեւայ թէ գործ չունի, քանի որ ելեր է Արեւելեան Մամուլի մէջ մեր քահանաները կը քննադատէ, թուելով անոնց առաքինութիւնները (՞)։ Մի՞թէ չէ սպառած մելանիդ ու թղթիդ. անոնք մեթալիկ մը անգամ չեն տար ատանկ գրութիւններու։ Ինչո՞ւդ պէտք, ողջ գլուխդ Աւետարանին տակը կը դնես, չէ՞ս գիտեր որ անոնք կարող են, մինչեւ իսկ գանակոծել տալու քեզ, թերեւս Լեւոն Չիլինկիրեանին կերած ծեծէն աւելի փառաւորապէս։

⁂

Բացէք կ'աղաչեմ Արեւելեան Մամուլի 1901 տարուան հոկտ. 1ի թիւը, եւ հոն պիտի տեսնէք սա տողերը (էջ 856).— «... Անկեղծօրէն կը ցաւինք որ Պ. Անտոնեան ժամանակէ մը ի վեր, սկսած է միակ խողովակէ մը դիտել տեղւոյս կրթական գործերը եւ անպայման վստահութիւն մը տալ այն ամէն գրութիւններուն որոնք միեւնոյն աղբիւրէ բխելով կ'երթան կը թափին Արեւելքի խմբագրատունը...։»

Բացէք միանգամայն ներկայ ամսոյս 15ի թիւը, հոն ալ պիտի կարդաք սա տողերը.—«Պարտուց բարձման Յանձնաժողովին անունը կայ, ինք չկայ։ Տօկոսաւոր փոխառութեամբ հաւաքուած 3000 ոսկին կամաց կամաց կը հալի եւ տոկոսները կը բարդուին. ազգ. սնտուկի պարտքը օրէ օր կաճի. կալուածներու նորոգութիւնը չկատարուիր։ Հիւանդանոցին ետեւի ընդարձակ գետինը կը մնայ երեսի վրայ եւ հոն շինուելիք բաղնիքը՝ դարձեալ շինուելիք ախոռին եւ շինուելիք սենեակներու հետ ջուրը կ'իյնայ։»

Վարժարաններու վրայ խօսելով կ'ըսէ Արեւելեան Մամուլ. «Ցաւալի է տեսնել որ միեւնոյն փութաջանութիւնը ցոյց չտրուիր կրթական պաշտօնէից թոշակներուն կանոնաւոր վճարման մասին, պարագայ մը որ ոչ պատուաբեր եւ ոչ խղճի համաձայն է, օրը օրին ապրող ուսուցիչները դրամական տագնապի ենթարկել տարին 12 ամիս։ Եթէ դպրոցական տարւոյն առաջին ամիսներէն սկսի այսպէս վճարմանց անկանոնութիւնը. ուրեմն վերջը ի՞նչ պիտի ըլլայ եւ ո՞ւր պիտի յանգի ասոր ծայրը ... արդեօք խորթ զաւակի աչքո՞վ կը նայուի ազգ. վարժարաններուն։»

Բայց դո՞ւք էք այս տողերը գրողը Պ. Ա. Ա. Մ. դո՞ւք. անցեալ տարուան ձեր հետեւած ուղղութեան այսօր բոլորովին կը հակասէք ։ Ո՞ւր մնաց ուրեմն ձեր անկեղծօրէն ցաւիլը Պ. Անտոնեանի վրայ, որ ձեր խօսքերուն համաձայն, միակ խողովակէ կը դիտէր Իզմիրի ազգ. գործերը։ Երբ տարի՛ մը առաջ Արեւելքի մէջ կը գրէի ձեր հիմա ըրած դիտողութիւնները, այն ատեն «յաշաղկոտ գրչակ» անուանեցիք զիս, ձեր հանդէսին մէջ, ու իմ գրածներս ալ՝ «փուճ շաղակրատութիւն ու ստայօդ վլվլուկներ։»

Հասկցա՞ք հիմակ թէ երկուքնիս ո՞րուն կը վերաբերին եղեր այս ստորագծեալ բառերը. հասկցա՞ք թէ ի՛նչ տեսակ խողովակ է եղեր այն՝ որմէ կը դիտէ եղեր Ա. Անտոնեան Իզմիրի ազգ. գործերը։

ԱՏՈՄ

ՄԵՐ ՎԱՆՔԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ

ՍԻՒՐՍԻՒՐԻԻ ՄԵՆԱՍՏԱՆՆԵՐԸ

Գ.

Օրին մէկը կ'իմանամ թէ վանքը դպրոց մըն ալ ունի եղեր, ուր շրջակայ տուներէն 10-15ի չափ տղաք կու գան կարդալու, քանի մը ամիս։ Ինծի կը ներկայացնեն պայմանագրութեան պատճէն մը, վարժապետին ու գիւղացիներուն միջեւ կնքուած։ Տարեկան տասը քիլէ ցորեն յատկացուցած են իբրեւ վարձ վարժապետին, որ տղոց կը սորվեցնէ հայերէն ու թուրքերէն ալ։ Զարմանալին սա՛ է որ վանքաբնակ ջոջ գեղջուկները, վանքին քաշած հողային բերքերովը ապրելնին ու հարստանալնին իսկ բան չհամարելով՝ իրենց տղոց կրթութեան այդ փոքր ծախքն ալ զատէն վանքին վրայ հաշուելու հնարք խորհեր են։ Քանի մը հայրեր, իրենց զաւակները կը բերեն քննել տալու թէ՝ ստացուած ուսումնական արդիւնքը կը համապատասխանէ՞ ծախսուած գումարին։ Ա՜ղճ մարդիկ, որոնք մշակի աւուրչէք մը զոհելով՝ տղաքնին մա՛րդ ընել կը յուսան։

Քի՛չ քի՛չ յարաբերութիւններս ընդարձակել կը ջանամ, ծանօթանալու համար բնիկներու ապրուածքի կերպերուն ու բարքերուն։ Առած դառնալու չափ կրկնուած է թէ՝ վանքերու մօտ ապրող գեղջուկները միւսներէն քի՛չ բարեպաշտ ու ջերմեռանդ կ'ըլլան ու քաղքի մօտիկ գիւղացիներն ալ յաճախ նուա՛զ քաղաքակրթուած։ Ասիկա Սիւրսիւրցիներուն վրայ կրնայ արդարանալ, թէեւ ինքնին ծայրայեղօրէն հակադրական ճշմարտութիւն մը ըլլայ։—Իրենցմէ՝ հիւծած ծերերն ու մամաները մինակ ժամու երես կը տեսնեն. չտեսայ երիտասարդներ ու չափահասներ որոնք գէթ շաբաթը անգամ մը եկեղեցի մտնէին։ Առտնին եւ ընկերական վարմունքնին ալ չա՛տ կոշտ, կոպիտ ու վայրագ է։ Սոսկալի կերպով կը հայհոյեն, եւ սակայն ո՛չ թէ միայն զիրար նախատելու կամ կռուի ատեն, այլ իբրեւ կատակ իսկ եւ իրարու հետ մտերմօրէն խօսած ատեննին ալ։ Զզուելի հայհոյութիւնները իրենց խօսելու ոճին մէկ յատկանիշը, իրենց լեզուին մէկ տարրը դառնալու աստիճան սովորական են, ինչպէս կեղծաւորութիւնը, խարդախութիւնը եւ դեռ ուրիշ մոլութիւններ՝ իրենց ապրուածքի ապականութիւնը կը մատնանշեն։ Ստոյգ է թէ՝ այս վատասերումին պատճառները հոգեւոր մխիթարութիւններէ, հովուական այցելութիւններէ ու քարոզներէ զուրկ մնալնուն մէջ պէտք է փնտռել, հաշուի առնելով նաեւ թէ՝ ուսման բարերար եւ ազնուացուցիչ ազդեցութենէն ալ զրկուած կը մնան։ Այս կարգի համայնքներ, որոնք հազուագիւտ չեն գրեթէ ամէն գաւառի մէջ, ո՛րքան պիտի օգտուէին, եթէ մեր կղերականները՝ պողիի հաւաքման տենդոտ գործունէութեամբ գիւղերը պտտած ատեննին՝ չմոռնային քի՛չ մըն ալ խորհիլ ու գործադրել ա՛յն միջոցները, որոնցմով այս խեղճերն ալ կրօնի եւ ուսման բարիքներէն նպաստաւորելու կերպ մը կրնար գտնուիլ։ Հոգեւոր հովիւը շատ կարեւոր դեր մը ունենալու էր գիւղացիներու կեանքն ու բարքերը բարեշրջելու գործին մէջ։ Տէրտէրի մը ներկայութիւնն իսկ անհունապէս օգտակար պիտի ըլլար իրենց, պայմանաւ որ պաշտօնին գիտակից մէկը ըլլար։ Հին նահապետական, պարզ, համեստ ու հանգիստ կեանքը վերահաստատել անկարելի եւ անբաղձալի ալ է ի հարկէ, բայց ատոր հետ երբ ժամանակին դաստիարակութենէն ալ զուրկ մնան, անկումը անխուսափելի կը դառնայ, ինչ որ այժմէն զգալի է եւ ակնյայտ՝ ո՛չ միայն ընտանեկան եւ ընկերական կեանքի կոշտութեան մէջ, այլ նաեւ ֆիզիքական օրէնքներու եւ առողջականին վերաբերող ամենէն տարրական սկզբունքներու նկատմամբ իրենց ցոյց տուած կատարեալ տգիտութեամբ, որ աղետներու ենթարկած է մեծէն մինչեւ պզտիկը։ Աղտոտութիւնը, որ տուն բռնած ծածքերնուն ներսերէն մինչեւ իրենց մարմնին ու հագուստներուն վրայ կը թանձրանայ խաւ առ խաւ, ուտել-խմելու եւ ապրուստի ուրիշ հազարումէկ հակառողջական անձեռնհասութիւնները՝ փնթի ճաշակով մը զիրենք լմնցէ զոտ՝ առողջական քայքայումը մշտնջենաւորած են նորածինէն մինչեւ չափահասը։ Մեր հայրսուրբները, որոնք օրինակի համար, Մեղրէի ջուրերուն բաղադրութեան չհաւնելով մինչեւ քաղաքէն իսկ խմելու ջուր բերել տալու չափ կը գուրգուրան իրենց առողջութեան վրայ, գէթ պողիի հաւաքման ատեն այս գեղական մլած կայքերուն մօտ գտնուած ատեննին՝ խորհա՞ծ են դարման մը բոլոր ասոնց։ Նուաստացում մը չէ՞ մեզի, երբ խորհինք թէ՝ օրինակ առնելու դեռ շատ պէտք ունինք սա՛ օտար միսիոնարներէն, որոնք կրօնական բրօբականտայի գործերնին իսկ կրնան արդիւնաւորել, զարգացման ընդունակ մարդը պատրաստելով ամէնէն առաջ։ Անոնք մէկ կողմ դրած, շատ անգամ, տարաշխարհիկ յաւակնութիւնին, կը մօտենան, կը շփուին ժողովուրդի բոլոր դասակարգերուն հետ, իբրեւ ուսեալ ու փորձառու մարդ՝ մի՛շտ ըսելիք մը, սորվեցնելիք մը ունենալով իւրաքանչիւրին, երկրագործին հողագիտական նոր մեթոտներ կը բացատրեն, ուրիշ արհեստաւորի մը կը ծանօթացնեն արհեստական նոր գիւտեր, զորս չէ լսած իսկ, եւ որոնցմէ կրնայ օգտուիլ. ու վերջապէս ամենուն ալ, առողջապահական պարզ ծանօթութիւններ տալու առիթը կը գտնեն, այսպէս կեանքի ամէն պէտքերուն ալ գիտակցելով ու գործակցելով։

Ժամանակը՝ դեռ չէ՛ առած այն դանդաղութիւնը, որ վանական կեանքի յատուկ «ինքնաբոյս դժնիկ ձանձրոյթ»ով մը աղտոտէր հոգեկան տրամադրութիւններս։ Օրերը կ'անցնին արագ, եւ ես ժամանցի, զբաղումի նոր աղբիւրներ կը փնտռեմ, օրաւուր փոխելով պտոյտի պայմանագրական դարձած վայրերը։ Գիրք մը կամ լրագիր մը ձեռքս, առտուէ առտու կը մերձենամ շրջակայ պուրակներու թաւուտքին մէջ, կամ պարտէզը, թթենիներուն հովանիին տակ, կը դիտեմ բնութեան զարթօնքը, ա՛յն պահուն՝ երբ գիւղակն ալ ոգեւորութիւն մը կը ցուցնէ, տուներու ճենճոտ դուռներէ դուրս թքնելով մարդերու եւ անասուններու ժխոր մը։ Հօտաղին քնթամթախ ուհա՜ն՝ ու լծվարին դանդաղ այգերգը կովերու բառաչիւնին կը պատասխանեն, ընդհատելով խուլ շշուկը, որ արթնցող հիւղերուն վրայ կը մաղուի յամրօրէն։

Տիգրանակերտ ԼԵՒՈՆ ՍՐԱՊԵԱՆ

«ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԲԱՐԳԱՒԱՃԻ»

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆԻՆ

Շա՛տ կը ցաւիմ որ, Բիւզանդիոն, դուք ալ սկսաք հաստատել ա՛յն տնկումները հայ գրականութեան լրագրական ճիւղին վրայ, զոր ես մատնանիշ ըրի Մասիսի մէջ։

Դուք այդպիսի լուրջ գրուածքի մը ներքեւ աղտոտ հաշիւներ կը տեսնէք, եւ ասով ամենէն մեծ սխալ մըն է որ կը գործէք։ Ձեր հաշիւներն ու նկատումները ի՛նչ ալ ըլլան, ի՛նչ ալ ըլլան ձեր իմ մասիս լեզու եւ գրիչ փոխելու այսչափ յայտնի գրաւականները, Պոլսի ծանրակէկ թերթերէն կը նկատէի ես զձեզ, եւ բնաւ ո՛չ ձեզի, ո՛չ ալ նոյն իսկ ուրիշ թերթերու ակնարկութիւն մը չէի ըրած Մասիսի մէջ։ Մենք արդի լրագրութեան վիճակը միայն մատնանիշ ըրած ենք, այն ալ գրականութեան հետ իր ունեցած վերաբերութեան մէջ։ Դուք ի՛նչ պատճառ ունիք ասոնք ձեր վրայ առնելու եւ բորբոքելու։ Դուք կը կարծէք որ լրագրութեան հետ հաշիւ մաքրելու եկած ըլլամ. ես լրագրութեան հետ ձեր հասկցած եղանակով, ձեր ոճով հաշիւ մաքրելու պէտք չեմ ունեցած, որովհետեւ լրագրութեան հետ հաշիւ չունիմ։ Դուք կը կարծէք որ ես չեմ մարսած լրագիրներուն իմ մասիս գրածները Հրաշապատում (աւելի աղէկ էր ըսել Հրէշապատում) հաշիւներու առթիւ. եթէ ուտելիք բաներ ըլլային այդ գրուածները՝ արդէն մեզի չէիք տար. իսկ եթէ կերած ըլլայի զանոնք, շատո՛նց «կլլած» կ'ըլլայինք, ձեր ազնիւ բացատրութեամբ, «Հրաշապատում» ոսկիներու հետ եւ շատոնց ալ մարսած կ'ըլլայինք. բայց հաւատացէ՛ք որ ո՛չ թէ ձեր վարկածին պէս մարսած չեմ այդ գրուածները, այլ մեծ եւ արդար արհամարհանքով մը ոտքիս տակ առած եմ զանոնք՝ ձեր հոգի տուած մետաղին հետ։ Ի՞նչ վրէժ պիտի լուծէի լրագիրներէն. ատոնք իրենց հասկցած պարտքը կատարեցին ու կը կատարեն։ Ու ես վրէժի գաղափարը չեմ ունեցած. որո՞նք են թշնամիներս։ Ես կ'արհամարհեմ այդպիսի թշնամութիւնները եւ կը ներեմ թշնամանողներուն. «Զի ոչ գիտեն զի՛նչ գործեն»։ Դուք կը կարծէք որ, գրուած կը քննադատէք, ո՛չ. դուք ալ գրուածը, անձը, հաշիւը, հաստատութիւնը իրարու կը խառնէք եւ քանի մը տողերու մէջ աղմուկ մըն է որ կը հանէք։ Իրաւունք չունի՞մ ըսելու թէ քննադատութիւնը «այսօր պարզ խմբծանք մըն է, շա՛տ անգամ ալ յայտնի հայհոյանք մը»։

Իմ գրուածքիս մէջ ի՛նչ մասնաւոր բան կար որ ա՛յնքան գրգռած է ձեր էութիւնը։ Ի՛նչ կ'ուզէք եւ ի՛նչ կ'ուզէիք մեր սիրելի Դպրեվանքէն եւ, [illegible] անոր վարիչներէն ու բարերարներէն, ինչո՞ւ ա՛յնքան ծուռ աչքով կը նայիք այդպիսի Հաստատութեան մը։ Եթէ Դպրեվանքի վարդապետներ թերութիւն մը ունին, եւ եթէ կ'արժէ ատոնց վրայ ծանրանալ ու ահագին աղմուկ հանել հրապարակի վրայ,

---

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (42)

ԹՕԼ ՊՈՒՐԺԷ

ՍԻՐԱՅԻՆ ՈՃԻՐ ՄԸ

Զ

ԱՄՈՒՍԻՆԸ ԵՒ ՍԻՐԱՀԱՐԸ

—«Կ'ենթադրեմ որ ինէ փոքր ծառայութիւն մը խնդրելու համար եկած ես,» պատասխանեց Արման. «Բոլորովին պատրաստ եմ...» Յետոյ մտովի յարեց. «սա խեղճ Ալֆրէտը շատ միամիտ է։ Եթէ կ'ուզէ գիտնալ թէ ինչո՛ւ համար չեմ զարմանար իր այցելութեան վրայ, պատճառը սա է որ իր ըսելիք հարցումը Էլէնի շուրջը պիտի դառնայ, բան մը՝ որուն համար պարտէի զարմացկոտ երեւալ։ Էլէն չէր ուզեր հաւատալ իմ խօսքիս, երբ կ'ըսէի թէ Նախանձոտ կը դառնար իր ամուսինը... Է՛հ ուրեմն, կարելի եղածին չափ պիտի ստենք, քանի որ մեր պարտաւորութիւնը ատ է հանդէպ Էլէնի...» Ու Արման սկսաւ կարագ քսել հացի շերտին վրայ, մելամաղձութեան մատնուած, տեսնելու հարկին մէջ գտնուելուն պատճառաւ, որովհետեւ արժանապատուութեան հպարտութիւնը ունէր, որ իր գոյութիւնը կը պահպանէ ճշմարտին մէջ քան թէ զգացումները։

—«Այո՛,» յարեց Ալֆրէտ, այնպիսի ձայնով մը, որուն ծանրակշիռ հանգամանքը կը յայտնէր թէ մինչեւ ո՛ր աստիճան կը շահագրգռուէր այդ խօսակցութեան. «այո իմ բարեկամս ես... բարեկամս... այո՛, կը հաւատամ եւ գիտեմ այդ բանը...» կարծես թէ ինք՛իրենը կը խօսէր Ալֆրէտ, ալ աւելի ապահով ըլլալու համար իր անկեղծութեանը վրայ։ Նորէն կրկնեց. «կը հաւատամ որ այդպէս է,» Արմանին նայելով այնպէս ինչպէս չէր համարձակած նայիլ իր ամբողջ կեանքին մէջ։ Իր աչքերը չէին արտայայտեր այն ձախաւեր երկչոտութիւնը, որ նշան էր թէ ո եւ է վիճաբանութեան մէջ Ալֆրէտ պիտի յաղթուէր, եթէ նոյն իսկ իրաւունք ունենար հարիւր անգամ։ «Իմ բարեկամս ըլլալուդ համար է որ այսօր քեզի կը դիմեմ,» շարունակեց Ալֆրէտ. «Արման, իմ մէջս կը տեսնես մարդոց ամէնէն դժբախտը...» Արման վեր հանեց գլուխը, զոր խոնարհած էր իր բարեկամին նայուածքին տակ, —իբր թէ թէյ լեցնելու համար գաւաթին մէջ, որ կէսէն աւելի լեցուն էր արդէն։ Դէմ յանդիման տեսաւ այդ ուղղամիտ մարդը, որուն կարեւորութիւն չէր ընծայած բնաւ իր մտքին մէջ, առաջին ժամադրութեան նախընթաց օրը։ Շազէլ մէկզի ձգած էր ակնոցը. իր պայծառ աչքերը ցոյց կու տային մինչեւ իր սրտին խորը։ Արման կը կարդար անոր սրտին մէջ գոյութիւն ունեցող անհարկու եւ ճշմարիտ տառապանքը. եթէ ուրիշ պահու մը մէջ ըլլար՝ այդ արտայայտ եւ ողբերգական կացութիւնը ծաղրելի պիտի նկատուէր Արմանի կողմէ, այն կացութիւնը՝ որուն մէջ կը գտնուէր ամուսին մը, երբ խաբէութեան կասկածովը մտահոգ, զինքը խաբողին ներկայութեանը կը գտնուէր։ Ո՛չ, ատիկա մարդկային ցաւ մըն էր պարզապէս եւ իր մերկ վիճակին մէջ. այն ճշմարիտ ցաւը, որ ընդերքիդ մէջ կը զգացուի, ինչպէս կառքի մը տակ ջախջախուած անցորդի մը ճիչը, փողոցի մը անկիւնը։ Արման յեղակարծօրէն զգաց մարդկային այդ համակրութիւնը. յետոյ ներքին անհանգստութիւն մը զգաց, սա գաղափարին հանդէպ թէ ինքն էր պատճառը այդ ակներեւ վշտին. ու մտիկ կ'ըներ Ալֆրէտը, որ կը շարունակէր խօսիլ.

—«Կ'ուզեմ քեզի ըսել այնպիսի բաներ որոնք չեն ըսուիր. բայց պէտք է որ մտիկ ընես ինծի... Շատ դժբախտ եմ, բարեկամս եւ շատ հասարակ պատճառներու համար։ Ա՜հ, վիպական բան չկայ իմ պատմութեանս մէջ. մէկ խօսքով ըսուելիք բան մըն է. կը սիրեմ իմ կինս եւ անիկա չի սիրեր զիս։ Ինչպէ՛ս եւ որքա՛ն կը սիրեմ զայն, չես կրնար ըմբռնել։ Երկչոտ մը ու ձախաւեր մըն եմ, գիտեմ եւ գիտցած եմ այդպէս ըլլալս։ Դեռ շատ երիտասարդ եղած միջոցիս, անուրջներուս մէջ դրած էի կնոջ իտէալ պատկեր մը... իմ աստուածածինս կը կոչէի զայն... Բայց անիմաստ բան է քեզի պատմածս... Թո՛ղ տուր որ ըսեմ։ Անիկա էր որ կը մխիթարէր զիս այն միւս կիներուն հանդէպ, որոնք ամէնքն ալ արհամարհանքով կը վարուէին ինծի հետ։ Երբ տեսայ Էլէնը, անոր մէջ գտայ նմանութիւնը այդ անուրջին՝ որուն չէի հանդիպած բնաւ։ Մի՛ ժպտիր... Քի՛չ մը ըմբռնէ զիս... Ամուսնացայ անոր հետ... Առաջին տարիները զգացի որ շատ երջանիկ չէր ան։ Ինքնիրենս կ'ըսէի թէ ժամանակը պիտի կարգադրէր ամէն բան։ Ժամանակը ոչինչ չկարգադրեց։ Ոչ ոք պիտի կրնայ ըմբռնել այն չարչարանքը՝ որուն ենթարկուած եմ, տեսնելով կինս ձանձրացած, պարտասած եւ չկրնալով բան մը ընել։ Մանաւանդ Բարիզի մէջ բնակելէս ի վեր, կը տեսնեմ որ ա՛լ աւելի մեծ տխրութեան մը մէջ խորասուզուած է, իր ողորմուկ դէմքը ա՛լ աւելի կը նիհարնայ ու աչքերը կը փոսանան։ Էլէն կը տառապի, իմ աչքիս առջեւ կը ծիւրի օրէ օր, ու բան մը չեմ կրնար ընել, քանի որ անոր պատճառը չեմ գիտեր։ Կ'ըմբռնե՞ս սա չարչարանքը. տեսնել կին մը, որ ժամէ ժամ կը ծիւրի, իմ սիրածիս պէս սիրուելով, հոն մօտդ, նոյն իսկ չգիտնալ անոր պատճառը։»

Ալֆրէտ ոտքի ելած էր, այս խօսքերը արտասանելով։ Այն ինչ պարբերութիւնները կ'իյնային միտքը, իրենց հետ կը տանէին բանախօսութեան այն յատակագիծը՝ զոր պատրաստած էր Ռոշֆուքօ փողոցէն Լինքօլն փողոց եկած ատեն։ Իր զգացումները բարձրաձայն յայտնելու հոսանքին ձգած էր ինքզինքը։ Աչքերուն վրայ դրաւ ձեռքը ու յարեց. «Խելակորոյս կ'ըլլամ... ինչո՞ւ համար քեզի կ'ըսեմ այս ամէնը։ Հոս եկած եմ՝ խնդրելու համար քենէ որ բան մը գիտե՞ս կնոջս վրայ...»

(Շարունակելի)

կրնաք առանձին առանձին զբաղիլ անոնցմով։ Բայց դուք ձեր գիտցած հաշիւներով եւ ձեր հասկցած եղանակներով կը վարուիք. լրագիր ունիք, կը գրէք ձեր ուզածը եւ կրնաք ամէն վայրկեան գրել մինչեւ ձեր ուզածը եւ ո՛չ թէ եղածը։ Օր մը Կորիւն վարդապետը կը դատափետէք եւ խոկապէս Մուշեղ վարդապետով կը զբաղիք այդ առթիւ. եւ երբ իմ մասիս խօսիլ ուզէք, ընդարձակ գրուածի մը մէջէն միմիայն երկու տողի վրայ կը ծանրանաք եւ «Պապա պիր խըրսըզ Թուխթասըմ» պոռացողի պէս Զոլան կը քաշքշէք, սրամտութիւններ կ'ընէք։ Դպրեվանքին վրայ կը յարձակիք, Լուրտի հետ կը բաղդատէք զայն, կը ծաղրէք։ Դուք կը հաւնի՞ք, կը հաւանի՞ք սա ձեր գրածներուն։ Ո՛վ ըսաւ ձեզի որ Արմաշը եւ Լուրտը միեւնոյն են։ Ո՛վ ըսաւ որ Լուրտի ընթերցումը անօգուտ կ'ըլլայ շատ մը ռամիկ բարքերը ուղղելու եւ ազնուացնելու եւ ուխտաւորութիւնները հաւատքի ու կրօնքի նըպատակին համեմատ բարձրացնելու գործին մէջ. ո՛վ ըսաւ որ Աշխատութիւնը գէշ գործ մըն է. եւ այս գիրքը, որուն մէջ գործաւորի խնդիր կայ, այնչափ կրնայ հետաքրքրել վէպ կարդացողները, ո՛րչափ ամէն օր թարգմանուած վէպերը. ո՛վ ըսաւ որ Զոլան իր Չորս Աւետարանները լման գրեց, աւարտեց։ Դիտենք ձեր գաղափարը Զոլայի մասին, ընդարձակ խմբագրականով մը ներկայացուցիք զա՛յն իբր անբարոյական մատենագիր մը. հոգ չէ՛ դուք այդպէս գտած էք. ինչ իրաւունք ունիք ուրիշներուն գրական աշխատութիւններուն վրայ բռնանալու եւ զանոնք գէշ մեկնելու։ Ես յատկապէս ըսի Մասիսի մէջ. «Ես իմ մասիս վէպերուն վրայ, թէեւ շա՛տ քիչ բան կարդացած եմ այս սեռէն, շատ նպաստաւոր գաղափար մը չինած եմ» (Մասիս Թիւ 46, էջ 728). այս քիչ բառերուն մէջ կը ճանչնամ անոր Լուրտը եւ Աշխատութիւնը. եւ բաւական է այս ինծի համար, յանձին Զոլայի՝ ձեր գտած անբարոյական մատենագիրը չգըտնելու. թէ ինչո՞ւ Զոլա անբարոյական մատենագիր մը չէ՛, պատճառները ցոյց տուի ուրիշ տեղ (Արեւելք Թիւ 5083). անկից առաջ եւ ետքը Մասիսի մէջ Զոլայի մասին երկու կարեւոր գրուածներ ալ երեւցան ուրիշներու կողմէն. չեմ հասկնար թէ ինչո՞ւ ա՛յն ատեն բան չըսիք, ա՛յն ատեն երբ յատկապէս Զոլայի վրայ կը գրէի եւ հիմա Մասիսի միմիայն երկու տողը բռնած՝ ցաւալի եւ զարմանալի բաներ կ'ըսէք։

Մենք Զոլան պաշտողներէն չենք, ո՛չ ալ բացարձակապէս ռ եւ է վնաս կը համարինք անոր գործերուն չկարդացուիլը Հայոց կողմէն. մերը պարզ, շա՛տ պարզ յիշատակութիւն մըն էր, ցուցնելու համար թէ Զոլային 40 հատորներուն մէջ գոնէ քանի մը հատոր ալ բան չկա՞յ որ հայերէնի թարգմանուէր վիպասէրներու համար եւ վիպասէրներու կողմէն՝ եղած հարիւրաւոր թարգմանութիւններու հետ։ Այսպիսի բան մը քրէական յանցա՞նք մըն է արդեօք։

Դուք կը կարծէ՞ք որ սա հրապարակի վրայ մեր Դպրեվանքի վարդապետներուն մասին՝ ձեր եւ ձեր պաշտօնակիցներուն կողմէն իբր քննադատութիւն (՞) գրուածներ աւելի բարոյացուցիչ են, աւելի օգտակար են, աւելի շինիչ են հայ ժողովուրդին համար։

Այս ալ գրական, մանաւանդ լրագրական ըմբռնում մըն է, զոր մենք չենք հասկնար. Մենք սա միայն կը հասկնանք որ հրապարակի ուղղուած ամեն բան պարկեշտ պէտք է ըլլայ, զերծ՝ տեսակ տեսակ նկատումներէ, ըստ իս բարոյական մեծ սկզբունքներէն մէկն է այս հայ գրականութեան բարգաւաճման նպաստելու համար։

Բիւզանդիոն, այս տողերը պիտի չգրէի, եթէ քիչ մը զիրար չճանչնայինք. այս է առաջին պատճառը։ Երկրորդ պատճառը դիտողութիւն մըն է զոր պիտի ընեմ. զոնէ ասկից ետքը մեր անունով մեր Դպրեվանքը, մեր ուսուցիչները, մեր բարերարները մի՛ վշտացնէք. մի՛ խաբէք նաեւ ժողովուրդը, կարծելով թէ ա՛ն չհասկնար այսչափ ակնարկներուն գաղտնիքը։ Մեր հաստատութիւնը, որուն երախտապարտ ենք, թո՛ղ նշաւակ չըլլայ անհարկի յարձակումներու. մեր ուսուցիչներն ու բարերարները թո՛ղ չյամբաստանուին մենէ իւրաքանչիւրին առանձին մեղքերուն եւ յանցանքներուն համար, զորս դժբախտաբար կը գործենք ի՛նչ ի՛նչ թերթերու առջեւ։

Իսկ մենէ իւրաքանչիւրին հետ, եթէ պէտք զգաք զբաղելու եւ մեզ նոր ճանչնալու եւ նոր ճանչցնելու հայ ժողովուրդին, մինչեւ հո՛ն՝ ուր կը հասնին ձեր թերթերը, կը խնդրենք որ զատ զատ զբաղիք։

Եթէ Դպրեվանքը անօգուտ հաստատութիւն մըն է ձեր աչքին, Դպրեվանքը փակել տալու աշխատեցէ՛ք, ինչ որ փորձեցիք ընել Բիւզանդիոնի առաջին թիւերուն մէջ։

Եթէ վստահ չէք Դպրեվանքի վարիչներուն վրայ, որոնք անմոռանալի զոհողութիւններով մարդ ու վարդապետ պատրաստած են ու կը պատրաստեն, անոնց դէմ ելէք քաջապէս։

Եթէ գոհ չէք մեր բարերարներէն, գործածեցէ՛ք ձեր բոլոր միջոցները՝ անոնց հասկցնելու համար ձեր միտքը։

Իսկ մեր, Դպրեվանքի վարդապետներու իւրաքանչիւրին հետը, ինչպէս որ գիտել տուի, հաճեցէ՛ք զատ զատ զբաղիլ, եթէ պէտք կը տեսնէք։

Իմ մասիս ալ եթէ բարեհաճիք նորէն գրելու, կը համարձակիմ դիտել տալ մանաւորապէս Բիւզանդիոնի վեց տարուան հաւաքածոները հաճեցէ՛ք անգամ մը թղթատել Վերծանողի եւ Բաբգէն վարդապետի ստորագրութեամբ եւ զուտ գրասիրաբար գրուած բոլոր յօդուածները աչքի առջեւ բերել եւ ձեր գնահատական տողերը եւ յիշատակութիւնները յարդել, որովհետեւ տարիները զիս չե՛ն փոխած, աւելի փորձառու ըրած են շա՛տ մը մարդոց հոգին հասկնալու, մտէն հասկընալու գործին մէջ։ Ես միեւնոյն վարդապետն եմ ճիշդ այնպէս ինչպէս որ էի երբ ձեր հետը աւելի լաւ կը տեսնուէինք եւ նոյն իսկ ձեր ամենէն տկար եւ ի լոյս ընծայուած մէկ խմբագրականին մէջ չնշուած ա՛յն վարդապետն եմ, որ «անշուշտ ո՛չ նուազ նախանձախնդիր է իր պատուոյն» «այնքան զգայուն մարդ մըն է» (Բիւզանդիոն Թիւ 1528)։ Իմ գրական ճաշակիս տափակութիւնն ու անազնուութիւնը» կրնաք «ողբալ» Բիւզանդիոնի սիւնակներուն վրայ։ Այս մէկ տարուան մէջ տափակցաւ ու անազնուացաւ Բաբգէն վարդապետին գրիչը. ո՛չ բարեկամ, ապերախտ մի՛ ըլլաք, անաչառ եղէք. ես ձեր Բիւզանդիոնին մէջ գրող նո՛յն վարդապետն եմ։

Հետեւաբար երբ ուզէք Բիւզանդիոնէն դուրս, ուրիշ թերթերու մէջ իմ գրածներս խմբել կամ քննադատել, գրածներս մի՛ խեղաթիւրէք։ Եթէ իմ հաշիւներովս կ'ուզէք զբաղիլ, հարկ չկայ որ գրական լուրջ խնդիրներու մէջ մտադրի ձայն հանէք. հաշիւներս կրնաք առանձին խնդիր մը ընել նորէն։

Հիմա, մեր հին բարեկամութեան սիրուն, պիտի խնդրեմ որ գրածներս գէշ մտքով չմեկնէք. որովհետեւ դուք խօսք կը հասկնաք եւ կրնաք, եթէ հաճիք, հասկցնել ձեր պաշտօնակիցներուն թէ Դպրեվանքի վարդապետները իրաւամբ կը խնդրեն որ դէպքերը ու դէմքերը իրարու չխառնենք, իրենք քննադատութենէ չե՛ն փախչիր, բայց կ'արհամարհեն խմբմանքը։ Վերջապէս կրնաք հասկցնել հասկնալէ, ետքը թէ մենք չշեղած ենք բուն խնդրէն, որովհետեւ Բաբգէն վարդապետ Մասիսի մէջ անկախ եւ շա՛տ լուրջ նիւթի մը վրայ գրած է՝ «Գրականութիւնը ինչպէս կը բարգաւաճի», մենք իրարու խառնած ենք հաշիւը եւ լրագրութիւնը, Լուրտը եւ Արմաշը, Դպրեվանքը եւ Դպրեվանքի ուսուցիչները, եւ......

ԲԱԲԳԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Արտաքին Լուրեր

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Շաքարի խնդիրը.— Երեսփ. Ժողովին մէջ.— Մարթինիք.— Ծերակոյտին մէջ.— Կրօնական միաբանութիւններ.— Լրագրական դաս մը.— Ձմեռը։

Երեսփ. Ժողովին մէջ շաքարի օրինագիծը քուէարկուելէն ետքը Պ. Ռիպօ յայտարարեց թէ այդ քուէարկութենէն յետոյ Երեսփ. Ժողովը գրեթէ միաձայնութեամբ պիտի հաւանի Պրիւսէլի շաքարի պայմանադրութեան։ Պ. Ռիպօ ըսաւ թէ Աւստրիա ու Գերմանիա ծայրայեղութեան տարած են շաքարի ճարտարարուեստին պաշտպանութիւնը։ Ամենըսպանը ուզեց գիտնալ թէ Պրիւսէլի պայմանադրութիւնը ջնջա՞ծ է Աւստրիոյ ու Գերմանիոյ մէջ շաքարի արտածման համար նըպաստ տալու դրութիւնը։ Պ. Ռիպօ յարեց թէ Անգլիոյ հրապարակին վրայ ֆրանսական եւ անգլիական գաղթավայրերու շաքարներու հաւասարութիւնը ապահովցուած է, եւ թէ ֆրանսականին չափ մեծաքանակ պատրաստ շաքարով իրական աղէտ մը պիտի ըլլայ, եթէ Անգլիոյ մէջ կարելի չըլլայ սպառել ֆրանսական շաքարները։ Պ. Ռիպօ ըսաւ նաեւ թէ անգլիական եւ ամերիկեան հրապարակները օր մը պիտի գոցուին ֆրանսական արտադրութեանց առջեւ եւ Աւստրիոյ ու Գերմանիոյ մրցումը հետզհետէ աւելի վտանգաւոր հանգամանք մը պիտի ստանայ։ Ատոնց պատճառ չտալու համար Պ. Ռիպօ առաջարկեց թեթեւցնել շաքարի տուրքը։ Ելմտական նախորդ նախարար Պ. Քայյօ պատասխանեց թէ Պրիւսէլի պայմանադրութիւնը ստորագրելովը ծառայութիւն մը մատուցած ըլլալ կը կարծէ շաքարի ճարտարարուեստին եւ սպառողներուն։ Յարեց թէ Պրիւսէլի պայմանադրութիւնը առաջին միջոցն է որ ձեռք կ'առնուի՝ շաքարի արտածման նպաստներուն եւ սէնտիքաններուն դէմ։ Երեսփ. Ժողովը ձեռնամբարձ քուէով ընդունեց Պրիւսէլի շաքարի պայմանադրութիւնը։

—Ծերակոյտին մէջ Պ. Բնայթ պարզեց իր հարցապնդումը՝ Մարթինիքի կուսակալ Պ. Լըմէրի կարգ մը արարքներուն նկատմամբ։ Բողոքեց Պ. Լըմէրի ամբաստանութեանց դէմ զորս ըրած է Մարթինիքի ժողովուրդին համար։ Պ. Բնայթ մեղադրեց կուսակալը, ըսելով որ իր անհեռատեսութեամբը պատճառ եղած է երկրորդ աղէտին եւ երկու հազար անձերու մահուանը։ Պ. Բնայթ ամբաստանեց Մարթինիքի կուսակալը թէ անհոգ գտնուած է օգնութեանց կազմակերպութեանը մէջ. նաեւ լաւ հսկողութիւն չէ կատարած նպաստներու բաշխման վրայ։ Պ. Բնայթ եզրակացուց թէ կուսակալին փոփոխութիւնը անհրաժեշտ է։ Գաղթային նախարար Պ. Տումերկ պատասխանելով, պաշտպանեց կուսակալը։ Նպաստներու բաշխման յանձնաժողովին նախագահ Պ. Կոտէն յայտարարեց թէ բաշխումները շատ լաւ կատարուած էին։ Ցետոյ Ծերակոյտը ընդունեց օրակարգ մը, որով հաւանութիւն կը յայտնէր նախարարութեան յայտարարութիւններուն։

—Այրերէ բաղկացած կրօնական 56 միաբանութեանց աղերսագիրները, որով արտօնութիւն կը խնդրեն, Երեսփ. Ժողովին ներկայացուեցան։ Ատոնք երեք դասակարգի բաժնուած են՝ Ա. ուսուցչութեան միաբանութիւններ՝ 25, Բ. քարոզի ու թեմական պաշտօններու՝ 28 եւ Շարթրէօններ՝ 3։

—Ֆիկառօի անօրէնը պատժական Ցրդ դատարանին ներկայացաւ՝ ոճրագործ Սէնտոնի ամբաստանագիրը, դատավարութենէն առաջ հրատարակած ըլլալուն համար։ Ֆիկառօի փաստաբանը թէեւ կարգ մը արդարացուցիչ պարագաներ մէջ բերաւ, սակայն դատարանը դատապարտեց նոյն լրագիրը երեք հարիւր ֆր. տուգանքի։

—Քանի մը օրէ ի վեր Բարիզի մէջ տիրող սաստիկ ցուրտին հետեւանքով՝ կարգ մը անգործ եւ բնակարան չունեցող անձեր, իբրեւ թափառաշրջիկ, ոստիկանութեան կը յանձնեն ինքզինքնին, որպէս զի գոնէ բանտին մէջ կարենան պատսպարուիլ ցուրտին դէմ։ Օրէնքը փողոցին ոստիկանութեան պահականոցին ամէն իրիկուն այդ կարգի քառասուն անձեր կը դիմեն։ Գիշերը կը բանտարկուին եւ առտուն կ'արձակուին ու այդպէս կը շարունակեն։ Այդ դիմողներէն շատերը իրական թափառաշրջիկներ չեն, ինչպէս կը սահմանէ պատժական օրէնքը, բայց թշուառութիւնը կը մղէ զանոնք այդ միջոցին դիմելու։

— Հիւսիսային արեւմտեան սաստիկ փոթորիկ մը կայ Բէրրինեանի ու շրջականներուն մէջ։ Գետակները եւ աղբիւրներու աւազանները սառած են. ծառեր արմատախիլ եւ վառարանի խողովակներ կտոր կտոր եղած են։ Հովին սաստկութիւնը անկարելի ըրած է անցուդարձը փողոցներուն մէջ։ Զանազան տեղեր ալ առատ ձիւն տեղացած է, դադրեցնելով երթեւեկութիւնը։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Խորհրդարանը.— Հիմնական կացութիւնը.— Քննադատութիւններ.— Կրթական ծրագիր.— Ֆութ-պոլ խաղացողները եւ ցուլը։

Ամբողջ աշխարհի մամուլին ուշադրութեանը առարկայ եղած է Անգլիոյ Խորհրդարանին կրած փոփոխութիւնը։ Վիճաբանութիւնները ալ հետ չունին երբեմնի ընդարձակութիւնը. մեծամասնութիւնը հիմա իրեն կը վերապահէ փոքրամասնութիւնը լռեցնելու իրաւունքը։ Ատիկա արդիւնքն է Իրլանտացիներու խափանարար ընթացքին։ Կը յիշուի թէ 1881ին Պ. Գիկէր երեսուն ժամի չափ կարդաց ձեռքը ունեցած գիրք մը՝ քուէարկութիւն մը արգիլելու համար։ Երբ Պ. Պալֆուր հնարամտութեամբ կարգադրեց վիճաբանութիւնները փակելու եղանակը, մեծամասնութեան կողմէ նախապէս սահմանել տալով որ այս կամ այն օրինագիծին վիճաբանութիւնը որոշ թուականի մը պիտի դադրի եւ թէ նախապէս գծուած ժամանակամիջոցէ մը ետքը քուէարկութեան դիմուիլ պիտի ըլլայ, Պ. Կլատսթոն դժուարութիւն քաշեց միեւնոյն միջոցին դիմելու իրլանտական ծրագրին համար։ Ասկէ վերջն ալ սովորութիւնը հաստատուեցաւ։ Օրուան նախարարութիւնը երբ տեսնէ թէ ընդդիմադիրները չափէն աւելի կը յապաղեցնեն խորհրդարանական գործողութիւնները, մեծամասնութեան դիմելով կը սահմանէ վիճաբանութեան ժամանակամիջոցը եւ քուէարկութեան կատարման օրը։ Այդ կերպով ընդդիմադիրները ժամանակ պիտի չունենան քննադատութիւններ ընելու։ Օրինակի համար, ենթադրենք թէ չորս կամ հինգ ժամ որոշուած է ելմտացոյցին քանի մը գլուխներուն վիճաբանութեանը եւ միայն մէկ հատին վրայ վիճաբանութիւն կը կատարուի։ Արդ, նախապէս որոշուած պայմանաժամը երբ աւարտի, պէտք է իսկոյն քուէարկել, առանց նկատողութեան առնելու ելմտացոյցին միւս գլուխները։ Պ. Պալֆուր այդ միջոցը գործադրեց կրթական օրինագիծին համար, որ, ինչպէս յայտնի է, տեղական կղերական տիրապետութիւնը կը հաստատէ վարժարաններուն վրայ։ Ընդդիմադիրները, Պ. Պ. Պրայսի, Լոյտ Ճորճի եւ Սըր Ուիլեըմ Հարքորթի միջոցաւ՝ ազդու կերպով մաքառեցան կղերականութեան վերադառնալու այդ խնդրոյն դէմ. բայց չկրցան շատ առաջ երթալ, վասն զի վիճաբանութիւնը փակելու համար նախապէս սահմանուած ժամը հնչած էր. եւ այդ կերպով էր որ կրթական օրինագիծը երրորդ ընթերցումով քուէարկուեցաւ, յուսախաբութիւն պատճառելով ընդդիմադիրներուն։

—Աւասիկ եղանակը, ուր ամէն շաբաթ իրիկուն անգլեսաքսոններու բազմութիւն մը հաւաքուի ֆութ-պոլի դաշտերուն շուրջը՝ անձրեւին ու ձիւնին տակ, իրենց ներկայութեամբը քաջալերելու՝ խաղին մասնակցողները։ Անցեալ օր, Հէնլիի մէջ, Սթաֆորտշայր, հետաքրքրական միջադէպ մը պատահեցաւ։ Ֆութ-պոլ խաղացող երկու հակառակորդ խումբերէն մէկը կազմողները կարմիր հագուստ կը կրէին։ Մօտէն ցուլեր անցան, որոնց մէկը կատղած, խուժեց խաղին դաշտը եւ սկսաւ հալածել բոլոր կարմիր հագնողները՝ որոնք զուր տեղը փախչիլ կը փորձէին։ Ցուլը յանկարծ ուղղութիւնը փոխելով սկսաւ յարձակիլ հանդիսատեսներուն վրայ։ Այդ միջոցին քանի մը հոգի վիրաւորուեցան։ Ցուլը տեսնելով որ խաղին վայրը իրեն ձեռքը մնացած է, տապալեց բոլոր դրօշները ու փախաւ։ Քիչ վերջը վերադարձան ֆութ-պոլ խաղացողները, երբ տեսան թէ իրենց անհաճոյ մրցակիցը մեկնած է։

ՍՊԱՆԻԱ

Նոր Նախարարութիւնը.— Պ. Սիլվէլայի ծրագիրը.— Լրագիրները։

Մադրիտէն հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն Սպանիոյ նոր դահլիճին նկատմամբ.— Ազատական կուսակցութիւնը վերջերս այնքան անկարողութեան մատնուած էր որ, պահպանողական կուսակցապետ Պ. Սիլվէլայի եղած հրաւէրը՝ նախարարութիւնը կազմելու համար՝ ընդհանուր կերպով իբրեւ փրկութիւն նկատուեցաւ։ Պ. Սիլվէլա արդէն յայտարարեց թէ նոր նախարարութիւնը աւելի ազատամտութեամբ պիտի գործէ՝ ներկայ պահանջումներուն համաձայն։ Ելմտական նախարար Պ. Վիլլավէրտէ յայտարարեց թէ պահպանողականներուն առաջին նըպատակը պիտի ըլլայ ելմտացոյցին հաւասարակշռութիւնը եւ ելմտական գործերու բարւոքումը։ Նոր դահլիճին երեք գլխաւոր անդամները՝ նախարարապետ Պ. Սիլվէլա, ելմտական նախարար Պ. Վիլլավէրտէ եւ Ներքին գործոց նախարար Պ. Մաուրա սահմանեցին պահպանողական դահլիճին ծրագիրը։ Կրօնական խնդիրները արդարասէր ոգիով մը պիտի կարգադրուին։ Պ. Սիլվէլա եւ միւս նախարարները կ'ուզեն ձեռնարկել Սպանիոյ նաւատորմին վերանորոգմանը։ Նոյն իսկ ծայրայեղ-արմատական լրագիրները գոհունակութեամբ կ'ողջունեն Պ. Սիլվէլայի անուանումը, ըսելով որ պահպանողական դահլիճ մը ազատականներէն աւելի նըպաստաւոր պիտի ըլլայ երկրին։ Ո՛չ ոք կը ցաւի Պ. Սակաստայի հեռացմանը համար, վասն զի, կը յարեն նոյն թերթերը, բան մը չէ ըրած երկրին օգտին համար եւ վերջնականապէս կործանած է իր պատկանած կուսակցութիւնը։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

Առեւտրական յարաբերութիւններ.— Իտալիոյ երկրագործական նախարարին ծրագիրը.— Ցուցահանդէսներ։

Նովոյէ Վրէմիա ռուս լրագիրը Հռոմէն թղթակցութիւն մը կը հրատարակէ որ կը խօսի Ռուսիոյ եւ Իտալիոյ առեւտրական յարաբերութեանց զարգացմանը վրայ։ Պ. Պաչէլլի, Իտալիոյ երկրագործական նախարարը, շատ տրամադիր է երկու երկիրներուն առեւտրական յարաբերութեանց զարգացմանը։ Կ'առաջարկէ որ Իտալիոյ ու Ռուսիոյ մէջ փոխադարձաբար ցուցահանդէսներ կազմակերպուին՝ երկու երկիրներուն արտադրութեանց համար։ Նովոյէ Վրէմիա, նկատելով որ Ռուսիոյ կամաւոր նաւատորմը կը պատրաստուի Իտալիոյ նաւահանգիստներուն հետ չընդհատային կանոնաւոր երթեւեկութիւն մը հաստատել, կը պնդէ Նաբոլիի մէջ ունենալ առեւտրական ռուս գործակալ մը, որ Հռոմի, Միլանի, Թուրինոյի եւ Վենետիկի մէջ ռուսական ապրանքներու եւ արտադրութեանց մթերանոցներ հաստատէ։ Ճէնովայի ռուսական պանքան եւ Ռուսիոյ հետ առեւտրական յարաբերութեանց զարգացման համար Միլանի մէջ կազմուած ընկերութիւնը միացման գիծ մը պիտի ըլլան երկու երկիրներուն միջեւ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Սէնտիքաները.— Խորհրդարանին մէջ.— Զանազան օրինագիծեր։

Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ սէնտիքաներու մասին երեք օրինագիծեր ներկայացուած էին Մ. Նահանգներու Խորհրդարանին։ Նախարարութեան օրինագիծէն զատ, զոր ներկայացուց ընդհանուր դատախազ Պ. Նոքս, կայ Պ. Լիթըլֆիլտի պատրաստածը, որ դահլիճին անդամներէն մէկ քանիին կարծիքին նայելով, ընդհանուր դատախազին օրինագիծէն աւելի ազդու է. բայց սէնտիքաներուն դէմ ամէնէն խիստ տրամադրութիւնները պարունակողն է Պ. Հերպըրնի ներկայացուցածը։ Պ. Հերպըրն ամէնէն ազդեցիկ անդամն է հանրապետական կուսակցութեան։ Այդ երեք օրինագիծներուն վրայ վիճաբանութիւն պիտի կատարուի Երեսփ. Ժողովին յանձնաժողովին մէջ, բայց չի յուսացուիր որ Խորհրդարանին ներկայ շրջանին մէջ կարելի ըլլայ զանոնք ներկայացնել Ծերակոյտին եւ Երեսփ. Ժողովին, որով յառաջիկայ նստաշրջանին միայն պիտի կրնան նկատողութեան առնուիլ այդ երկու ժողովներուն կողմէ։

ԻՏԱԼԻԱ

Դահլիճին ծրագիրները.— Ամուսնալուծման օրինագիծը.— Ապօրէն ծնունդներ։

Իտալիոյ նախարարութեան կողմէ ներկայացուած օրինագիծները պիտի ենթարկուին Երեսփ. Ժողովին ինը դիւաններուն քննութեանը, որոնք հրապարակային նիստերու մէջ նկատողութեան պիտի առնեն զանոնք։ Այդ օրինագիծներէն այն որ ամուսնալուծման կը վերաբերի, մեծ ընդունելութիւն մը չէ գտած։ Նոյն ինը դիւաններուն հինգը բացարձակապէս հակառակ են այդ օրինագիծին. իսկ միւս չորսը կարեւոր փոփոխութիւններով միայն կ'ընդունին։ Ինչպէս ծանուցինք, երեք ու կէս միլիոն Իտալացիներ հանրագրութիւն մը ստորագրած էին ամուսնալուծման օրինագիծին դէմ։ Այդ դիւանները նկատողութեան առին նոյն հանրագրութիւնը։ Գալով այն օրինագիծին որ կը վերաբերի ապօրէն յարաբերութիւններէ ծնած տղոց, եւ որոնց արտօնութիւն տալ կ'առաջարկուի իրենց հայրերը փնտռելու եւ անոնցմէ իրաւունք մը պահանջելու համար, Իտալիոյ լրագիրները որոշ բան մը չեն կրնար ըսել թէ Խորհրդարանին մէջ ինչ ընդունելութիւն պիտի գտնէ։

ՎԵՆԵԶՈՒԷԼԱ

Անգլիա եւ Գերմանիա.— Վերջնագրին եսքը։

Ինչպէս հեռագրական գործակալութիւնները ծանուցին, Անգլիա եւ Գերմանիա սկսած են գործել Վէնէզուէլայի դէմ։ Քէօլնիշէ Ցայթունկ կը ծանուցանէ թէ ուրբաթ իրիկուն անգլիական ու գերմանական մէյմէկ զրահաւորներ խարսխած էին Կուայրայի մէջ՝ Վէնէզուէլայի մայրաքաղաքին՝ Քարաքասի նաւահանգիստը։ Ուրիշ յածանաւեր ալ Վիլեմթատ կը գտնուին, ուր Լոնտոնէն ու Պերլինէն հրամանի կը սպասեն։ Անգլիա բազմաթիւ նաւատորմիղ մը կը զրկէ Վէնէզուէլայի ջուրերը, ինչ որ զարմացում կը պատճառէ։ Այդ նաւատորմը 1700է աւելի նաւաստի ունի։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. — Սըվազի նահանգին Եվղաֆի հաշուակալ անուանուեցաւ Ամասիոյ գաւառին Եվղաֆի տնօրէն Ֆէհմի էֆ.։

ԴԱՏԱԿԱՆ նախարար Ապտիւրրահման փաշա, ինչպէս ծանուցինք, հիւանդ ըլլալով, Վհ. Սուլթանը, առջի օրը, բարեհաճեցաւ սենեկապետ Ֆաիզ ու Պէքիր պէյերը զրկել Ն. Բարձրութեան տկարանքը եւ առողջութիւնը հարցնել տալ։

ԷՏՀԷՄ ՓԱՇԱ. — Կայս. աւագ թիկնապահ եւ զինուորական բարձրագոյն քննիչ յանձնաժողովին երկրորդ նախագահ Էտհէմ փաշա, որ հիւանդ էր, ապաքինած ըլլալով, երէկ իրիկուն կայս. պալատ գնաց եւ հիւանդութեանը միջոցին ցոյց տրուած կայս. հոգածութեան համար երախտագիտութիւն մատոյց։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ. — Սէլանիկէն երէկուան թուականով կը հեռագրեն թէ Ռումէլիի նահանգաց քննիչ մարմինը հոնկէ ձեռնարկեր է իր պաշտօնին, նաեւ հարկ եղած զեկոյցը ըրեր է Ռումէլիի նահանգաց ելմտական պաշտօնեաներուն, որպէս զի տէրութեան հասոյթները կանոնաւոր կերպով գանձեն եւ ոստիկան-զինուորներու ու կառավարութեան պէտքը հայթայթող վաճառականներու առնելիքները ժամանակին հատուցուին։

ՄԱՆՏԱ-ԲՈՒԹ. — Թղթատարական յանձնաժողովին տեղեկագրին վրայ, ծանուցուեցաւ ելմտական նախարարութեան որ, մանտա-բոսթի դրութիւնը աւելի կանոնաւոր կերպով գործադրելու համար, ելմտական գանձը քսան հազար ոսկի փոխ տայ հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութեան, որ այդ գումարը ամսական ութ հարիւր ոսկի վճարելով պիտի հատուցանէ ելմտական յառաջիկայ 1319 տարիէն սկսեալ։

ԿՐԹԱԿԱՆ նախարարութիւնը որոշեց թէ իր պաշտօնեաներէն անոնք որ պետական զանազան վարժարաններուն մէջ դասախօսութիւն կ'ընեն, առտուան ժամերուն դասախօսեն, որպէս զի բուն իսկ իրենց պաշտօնին կիրառմանը արգելք չըլլայ։

ՑՈՅՆ ՄԷԼՔԻԹ ԿԱԹՈԼԻԿՆԵՐՈՒ Նոր Պատրիարքը Պէյրութէն Կ. Պոլիս պիտի գայ, իր հաւատարմական զգացմանց հաւաստիքը մատուցանելու յատս կայս. Գահոյից։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպանը եւ Մարքիզ Պալլավիչինի, առջի գիշերը, ճաշ մը տուին, որուն ներկայ գտնուեցան Աւստրիոյ ու Իտալիոյ դեսպանները, պուլկարական գործակատարը եւ զանազան դեսպանատանց պաշտօնեաներ։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ առեւտրական Սենեակը կը ծանուցանէ Թուրքիոյ արտածողներուն թէ Իտալիոյ ելմտական նախարարութիւնը հրամայած է որ Իտալիա տարուած ապրանքներու առաքման վայրի վկայականները (երբ Իտալիոյ մաքսատանց կողմէ պահանջուին) պէտք է իտալական հիւպատոսներուն կողմէ վաւերացուած ըլլան, այն պարագային երբ այդ վկայականները տեղական իշխանութեանց կողմէ տրուած են։

ՏՈՅՉԷ ՊԱՆՔԻ ընդհանուր ժողովը, առանց վիճաբանութեան, քուէարկեր է դրամագլուխը տասը միլիոն մարքի բարձրացնելու որոշումը։

ՄԻՍԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ. — Զեռնհաս պաշտօնարանը, ինչպէս յայտնի է, միսի գինին բարձրացման առաջքը առնելու համար, որոշած էր որ բանակին միս մատակարարող վաճառականները գնումներ չկատարեն Կ. Պոլսոյ սպառման պէտքին համար զրկուած ոչխարներէն։ Մոնիթէօռ կը յարէ թէ քաղաքապետութիւնը նկատելով որ այդ որոշման գործադրութիւնը դժուար է եւ նոյն իսկ եթէ գործադրուի, կարելի չէ արգիլել այդ վաճառականներուն չհաղորդակցութիւնները, որոշեց թէ ամէն անգամ որ բաշխման վայրերը (քօթրա) ոչխարներ ժամանեն, նախ մէկ կողմ պիտի զատուին մսավաճառներուն գնելիք ոչխարները, եւ բանակին միս մատակարարող վաճառականները այդ գործողութենէն ետքը պիտի կրնան գնել իրենց պէտք ունեցած ոչխարները. նաեւ եթէ այդ գործողութենէն առաջ առեւտուրը կատարուած ըլլայ, ծախողները ու գնողները դրամական տուգանքի պիտի դատապարտուին։

—Իգտամ ըսելով որ այդ որոշումն ալ անբաւական է բաղձացեալ նպատակին իրականացմանը, կը յարէ թէ քաղաքապետութիւնը ատոր հետ միասին պէտք է նաեւ նկատողութեան առնէ միսի գիները բարձրացնող ուրիշ պատճառներ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ. — Ցորենի հրապարակին կացութիւնը անփոփոխ է։ Այդ վիճակին պատճառ կը համարուի Նոր եւ զօրաւոր մրցողի մը միջամտութիւնը որ կ'ուզէ աղալու գինները իջեցնել։ Երէկ Անատոլըէն 60,000 քիլէ բերուեցան։ Գինները անուանական են։

—Հանքածուխի ժամանումները քիչցած ըլլալով, գինները հաստատուն են՝ թէ՝ տեղականներուն եւ թէ անգլիականներուն համար։ Կ'արժեն՝ տեղական 15-17 շիլին, փոլի՝ 8-9, Քարտիֆ՝ 24-25, Նիւքէսլ՝ 21½-22 եւ Նիւբորթ՝ 21-22։

—Օտեսայէն 78 տակառ ալքօլ ժամանեցին՝ որոնց 12ը Թրապիզոնի համար։ Ծախուեցան, կանխիկ, 52-55 օխան մէկ օսմ. ոսկի, տեսակին համաձայն։ Հունգարիայէն երկու վակոն բերուելով ծախուեցան 57-58 օխան մէկ օսմ. ոսկի։ Ցունաստանէն 8 տակառ ալքօլ բերուեցան։

—85 տակառ ռոմ ժամանեցին, 60ը անգլիական եւ միւսներն ալ ամերիկեան. ծախուեցան 11 կալոնը մէկ օսմ. ոսկի։

ԱՆՊԱՇՏՕՆ վիճակի ամսաթոշակ յատկացուեցաւ Պրիւսէլի նախորդ օսմ. դեսպան Գարաթէօտորի էֆ.ի։

ՍՕՖԻԱՅԷՆ կը գրեն թէ տեղւոյն ռուսական դեր-հիւպատոս Պ. Վոյվոտսքի նշանուեր է Անգլիոյ ընդհանուր հիւպատոսին աղջկան՝ Օր. Էլիըթի հետ։

ՍՊԱՐԱՊԵՏԻ ԴՐԱՆ հաղորդուեցաւ կայս. Իրատէ մը՝ հրամայող թէ Սէլամլըքի արարողութեան ատեն գնդապետներու, դեր-գնդապետներու եւ հազարապետներու կրելիք համազգեստները փոխուած են, ինչպէս եղած է միւշիրներու, ֆէրիգներու եւ լիվաներու համար. նաեւ թէ կայս. Իրատէն հրամայած է ձրիաբար տալ այդ համազգեստները։

ՀԱՑԸ. — Թաղապետութեանց խիստ հրաման տրուեցաւ թող չտալ որ հացերը որոշուած գինէն աւելի ծախուին։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ. — Երկուշաբթի օրը Եաֆայի մէջ քոլէրայէ 5 դէպքեր ու 2 մահեր պատահեցան։ Եաֆայի առողջապահական քննիչին առած վերջին տեղեկութեանց նայելով, կ'ըսէ Սէրվէթ, Վազուրի մէջ 40 մահեր պատահած են, Եահուտիէ՝ 250, Քաբրանա՝ 184, Սաքիէ՝ 40, Աքեա՝ 13, Շէյխ-Մուէս՝ 80, Ճէխոն՝ 80, Ռուստայ՝ 250, Ինապէ՝ 50, Ապու-Շուշէ՝ 11, Պէրիէ՝ 4, Բիզզէ՝ 4։

—Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ կիրակի օրը Էրհաեայի մէջ քոլէրայէ 2 դէպքեր պատահեր են եւ երկուշաբթի 8 դէպք. այդ երկու օրերուն՝ 3 մահ։

—Երեքշաբթի օրը Աղեքսանդրիոյ քաղաքին մէջ քոլէրայէ 7 դէպքեր պատահեր են եւ արուարձաններուն մէջ 5 դէպք. նաեւ 9 մահ։

ՌՈՒՍԻՈՅ դեսպանը, առջի իրիկուն, ճաշ մը տուաւ դեսպանատան պաշտօնեաներուն։

ՍՊԱՆԻՈՅ դեսպանատան նախկին քարտուղար Պ. Միկուէլ տէ Ֆլորէզ ի Կարսիա, որ ժամանակէ ի վեր հիւանդ էր, մեռաւ. բաւական ատենէ ի վեր պաշտօնէ քաշուած էր հիւանդութեան հետեւանքով։ Բերայի ընտանիքներէն մէկին պատկանող օրիորդի մը հետ ամուսնացած էր։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ. — Հալէպէն կը հեռագրեն առջի օրուան թուականով թէ, անցեալ հինգշաբթի գիշեր, Զէյթունի մէջ երկրաշարժի ցնցում մը զգացուեր է հարաւէն հիւսիս, առանց վտանգաւոր հետեւանք մը ունենալու։

ՊԻԹԼԻՍԷՆ կը գրեն թէ Նոյեմ. 4էն ձիւն տեղալ սկսեր է։ Նոյեմ. 14ի գիշեր Պիթլիսի Արվէ գաւառակին Բէճթաֆ գիւղին մէջ տեղացած անձրեւներէն Ապօ ու Եաքուպ անուն անձերուն տունը փլչելով, փլատակներուն տակ Բէյհան անուն մարդ մը մեռեր է։

ՓՈՂՈՑՆԵՐԸ. — Զեռնհաս պաշտօնարանը, կ'ըսէ Իգտամ, նկատելով որ Կ. Պոլսոյ փողոցներուն սալայատակներուն համար եղած ծախքերը բնաւ օգտակար արդիւնք մը չեն ունեցած, որոշեց Կ. Պոլսոյ պողոտաներու եւ փողոցներու մէջ շինուած խճուղիները քարով սալարկել. նաեւ նկատելով որ շինութեան այդ եղանակը թաղապետութեանց համար ալ շահաւոր է, որոշեց որ ասկէ վերջը պողոտաներու եւ փողոցներու շինութիւնները եւ նորոգութիւնները անպատճառ այդ կերպով կատարել։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ նախարարութիւնը նկատելով որ Իզմիտ գաւառին Կէյվէ գաւառակին մէջ անասուններու հիւանդութիւն մը երեւան ելած է, գրեց հոն հարկ եղած միջոցները ձեռք առնել եւ տեղեկագրել թէ պաճարա՞խտ է թէ ոչ։

ԴԱՏԱԿԱՆ նախարարութեան պաշտօնեաներու ընտրութեան յանձնաժողովը, քննելով Սըվազի վերաքննիչ ատեանին պատժական ճիւղին նախորդ նախագահ՝ Հասան Սամի էֆ.ի պաշտօնէ դադրեցուելուն վերաբերեալ գրութիւնները, որոշեց թէ կրնայ շարունակել պաշտօնավարութիւնը։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԵԼԱՆՈՑ. — Ելմտական նախարարութեան մէկ զեկոյցին վրայ, ծխախոտի Ռէժին որոշեց հազար հինգ հարիւրի բարձրացնել Համազգային Անկելանոցին տրուած ծխախոտի տասը փարանոց հազար պաքէթները։

ՊՈՒՆԱՐԻՈՅ Վանքի գիւղին շրջակայքը գտնուած վանքէ մը, երեքշաբթի օր ժամ 9ին հրդեհ ծագելով մինչեւ հետեւեալ օրը, կէս օր, շարունակեր է։ Վանքին հիմերը անգամ այրեր են։ Անառիկ ու բարձր տեղ մը շինուած ըլլալուն համար, եղած օգնութիւնները ապարդիւն մնացեր են։

ՏԷՖԹԷՐԽԱՆԷԻ պաշտօնարանին մէջ կալուածագիրներու քննութեան համար յանձնաժողով մը կազմուեցաւ։

ԿԱՐՄԻՐ ԾՈՎՈՒ մէջ գտնուող օսմ. պահականաւեր վերջերս գրաւեր են ծխախոտ ու թէնպէքի բեռցած երեք խոշոր նաւակներ։

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. — Առեւտրական դատարանը, կ'ըսէ Իգտամ, Նոյեմ. 26էն սկսեալ հալ սնանկ հռչակեց Պոլսոյ Զուքուր խանի 28 թիւ սենեակը հաստատուած Իշլէմճեան Աղնիւ Կիւլմէզեանը։ Դատարանին անդամ Ճէմիլ պէյ ժիւժ գոմիսէր կարգուեցաւ եւ փաստաբան Արթին էֆ. Գայսէրեան ալ առժամեայ սէնտիք։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ սահմանագլուխին ընդհանուր հրամանատարութիւնը փոխանորդաբար պիտի վարէ Սաադ փաշա, փոխանակ վախճանեալ Խօմէր Նէշէթ փաշայի։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ղրկուած զինուորական բժիշկները, որոնք իրենց ուսումը պիտի կատարելագործեն, երէկ իրիկուն Պէրլին ուղեւորեցան եւրոպական կառախումբով։

ՖԵՅԻ գործարանին կից գտնուած կապերտի յատուկ յարկը աւելի ընդարձակուած է, ուր խոշոր կապերտներ կը պատրաստուին եւ արտադրութիւնները կը ցուցադրուին Պայազիտի մզկիթին բակին մէջ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ.— Վճռաբեկ ատեանը վաւերացուց Մանաստըրի նահանգին վերաքննիչ ատեանի պատժական ճիւղին մէկ վճռագիրը, որով Գավատար գիւղացի դերձակ Վասիլ Տիմօ տասնըհինգ տարուան տաժանակիր աշխատութեան դատապարտուած է՝ պուլկար աւազակներու խումբին օգնած ըլլալուն համար։

ՈՒՆԳԱՊԱՆԻ կամուրջին քանի մը տեղերը կը նորոգուին։

ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ Լէօբոլտ թագաւորին գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, շնորհաւորական ընդունելութիւններ պիտի կատարուին պելճիքական դեսպանատան մէջ։

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՅ.— Ղալաթիոյ Գաբուլիշիի կողմը Անաստասիա անուն յոյն կին մը կայ որ հարիւր տարեկան է. իր բոլոր գործերը ինք կը տեսնէ եւ առանց ակնոցի ասեղին դերձան կ՚անցընէ. բաւական շատակեր է եւ քաջառողջ։

ԿԵՊԶԷԷՆ կը հեռագրեն թէ քանի մը օրէ ի վեր տեղացող անձրեւներէն ետքը երէկ սկսեր է ձիւն տեղալ եւ տակաւին կը շարունակէ։

ԻՏԱԼԻՈՅ ծխախոտի Ռէժին, այս տարի ալ, օսմ. մեծաքանակ ծխախոտ պիտի գնէ։ Նոյն Ռէժիին կողմէ ներկայացուցիչ մը Սէլանիկ ժամներ է այդ նպատակով։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ 1903 տարուան ելեւմտացոյցին մէջ 11 միլիոն ոսկի հասոյթ եւ 10 միլիոն 975,000 ոսկի ծախք նշանակուած է, որով 25,000 ոսկիի յաւելուած մը կայ։

ԲՈՌ-ՍԱՅԻՏԻ մէջ, վերջերս, Պ. Սիմոն Քալէրկիսի տունը արթէզեան ջրհոր բանալու համար խողովակներ դրուեր են։ Գործաւոր մը այդ խողովակներուն քով աշխատած ատեն սիկարէթը վառեր է լուցկիէ մը, բայց խողովակներուն բերանը բռնկելով բոց մը դուրս ելեր է։ Շինութեան հսկող ճարտարագէտը այդ բացուածքը գոցել տուեր է՝ ծակ մը թողելով. հիմա այդ ծակէն երբ կրակ դըպցուի, իսկոյն կը բռնկի եւ օդային կազի լամպարի պէս կը վառի։

ՁԻՒՆ.— Բաւական ատենէ ի վեր տեղացող յորդահոս անձրեւներէ ետքը, այս առտու սկսաւ ձիւն տեղալ Կ. Պոլսոյ մէջ եւ տակաւին կը շարունակէ։

ԲԻԼԶՆԵՐԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ԳԱՐԵՋՈՒՐ.— Պ. Պ. Տէմաթրաքօբուլօ եղբարք եւ Ընկ.ը, նոտարական պաշտօնագրի մը համաձայն, որ վաւերացած է աւստրիական հիւպատոսարանին կողմէ, Կ. Պոլսոյ եւ շրջականերուն մէջ միակ գործակալը եղած են «Բիլզնէր Կէնոսէնշաֆթ-Պրաուէրի» համբաւաւոր գործարանին գարեջուրին։ Յայտնի է թէ, Բիլզնէրի ճշմարիտ գարեջուրը, որ այնքան գնահատուած է ըմպելիք ճանչցողներու կողմէ, իր ախորժելի համէն զատ առողջապահական ըմպելի մըն է, ինչպէս յայտարարած են բժշկական հեղինակութիւններ։ Աւելցնենք թէ իր գինին աժանութիւնը դիւրամատչելի կ՚ընէ զայն գարեջուրի սիրահարներուն։ Ռէօմիւրի 15 աստիճան ջերմութեան տակ իր յատկութիւններէն եւ ո՛չ մէկը կը կորսնցնէ։ Հանրութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք զգուշանալ Բիլզնէրի ուրիշ կարծեցեալ վաճառանիշերէ, որոնք օտարոտի են։ Առաջին անգամն է որ Բիլզնէրի ճշմարիտ գարեջուրը կը ներածուի մայրաքաղաքիս մէջ։ 29—26

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.— Հանր. Պարտքի Վարչական Խորհուրդը կը ծանուցանէ 4 % բրիօրիթէ պարտաթուղթերու տէրերուն, թէ 1890 ապրիլ 15/27ի Կայս. հրամանագրին ԺԴ. յօդուածին համաձայն, վեց տարուան պայմանաժամին միջոցին չգանձուած կտրօնները՝ իրենց պայմանաժամին վերջանալուն թուականէն սկսեալ, ջնջուած պիտի համարուին։ Հետեւաբար, պայմանաժամը 1897 մարտ 1/13ին վերջացող յիշեալ պարտաթուղթերու 13 թիւ կտրօնները, եթէ մինչեւ 1903, 28/13 մարտ չգանձուին, Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութեան պիտի մնան։

⁂

ԱԶԴ.— Հանր. Պարտքի Վարչական Խորհուրդը կը ծանուցանէ Օսմ. Հանր. Պարտքի պահանջատէրերուն թէ՝ 1881, դեկտ. 8/20ի Կայս. հրամանագրին Ե. յօդուածին 5րդ հատուածին համաձայն, բոլոր այն կտրօնները որոնք իրենց պայմանաժամին լրանալու թուականէն ետք, մինչեւ վեց տարի չգանձուին, ջնջուած պիտի համարուին։ Հետեւաբար, 1897, մարտ 1/13ին պայմանաժամին լրացող թիւ 27 կտրօնները, եթէ մինչեւ 1903, 28/13 մարտ չգանձուին, Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութեան պիտի մնան։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
Կ. Պոլիս, 23/6 դեկտ. 1902 2—12

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատրիարքարանէ ասկէ առաջ յանձնարարուած էր Տ. Տաճատ վրդ. Ոսկանեանի, որպէս զի Սամաթիոյ երեք թաղերու Աղքատախնամի մասին ծագած վէճը քննելով տեղեկագրէ։ Տ. Տաճատ վարդապետ այս մասին Աղքատախնամի անդամներուն եւ քահանաներուն հետ բանակցելով, արդիւնքը ընդարձակ տեղեկագրով մը հաղորդած է Պատրիարքարանի։

—Ս. Պատրիարքը այս առաւօտ Պատրիարքարան երթալով՝ նախ Մայր-Եկեղեցիի նորոգուած բոլոր մասերը աչքէ անցուց։ Եկեղեցին հետզհետէ կոկիկ ու գեղեցիկ տեսք մը կ՚առնէ. մանաւանդ եկեղեցիին իւրաքանչիւր սիւներուն ճակատը զարդարուած է տասներկու մարգարէներու պատկերներով, աջ ու ձախ վեց վեց սիւներու վրայ։ Քանի մը օրէն, ջահերն ալ պիտի կախուին։ Ս. Պատրիարքը, այս առթիւ պէտք եղած հրահանգը տուաւ քահանաներուն։

— Աստրախանի Առաջնորդ Տ. Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեան, հոկտ. 31ին, Կրասնօվօտսկի քաղաքը ժամներ է։ Սրբազանը մասնաւորապէս իրեն համար պատրաստուած բնակարանի մէջ քիչ մը հանգստանալէ եւ տեղւոյն հայ հասարակութեան ներկայացուցիչները ընդունելէ յետոյ, անմիջապէս առաջնորդուեր է Հայոց եկեղեցիի համար յատկացուած տեղը, շրջապատուած խուռն բազմութեամբ եւ վարդապետներով, եկեղեցական շինութեանց հոգաբարձուներով ու ոստիկաններով. պէտք եղած կարգադրութիւնները ընելէ յետոյ, նոյն բազմութեան ուղեկցութեամբ, աղօթատուն գացեր է, ուր սովորական ձեւով ընդունելէ եւ պահպանիչ աղօթքով ժողովուրդը օրհնելէ յետոյ, կարճ եւ ազդու քարոզ մը խօսեր է, Կրասնօվօտսկի հայ հասարակութեան ուղղելով իր խօսքը. Նախ իր անսահման ուրախութիւնը յայտներ է, որ Կրասնօվօտսկի հայ հասարակութիւնը ամբողջ Անդրկասպեան հասարակութիւններու մէջ առաջինը կը հանդիսանայ՝ իր սեփական եկեղեցին ունենալու մասին։ Առաջնորդին կ՚ուղեկցէին Գէօրգիէվսքի հայ քահանայ Տէր Ներսէս Վարդանեան եւ Սամարկանդի Հայերու քահանայ Տ. Ռուբէն Բէկգուլեանց, որ կը մեկնէր իր պաշտօնատեղին Ստաւրապօլ։ Հետեւեալ օրը, ամսոյն 1ին տեղի ունեցեր են փոխադարձ այցելութիւններ։ Նոյն օրը, Սրբազանը ճանապարհորդեր է դէպի Զարժայ, Հայոց նորակառոյց աղօթատունը օծելու համար. յետոյ կը վերադառնայ Կրասնօվօտսկի, եկեղեցիին հիմնարկութեան եւ օծման հանդէսը կատարելու եւ ապա մեկնելու համար հիւսիսային Կովկաս։

—Երանուհի մայրապետին տեղ յաջորդ մը պիտի նշանակուի, երբ Տիկնանց Խնամակալութիւնը վերջնապէս կազմակերպուի։ Քրիստինէ մայրապետ պիտի շարունակէ վարել որբանոցը, գործակից ունենալով Ռէթէոս էֆ. Թագէոսեանը, որ պիտի հսկէ որբուհիներու ուսումնական վիճակին վրայ։ Եղիա էֆ. Շահպազ, երբեմն որբանոց երթալով, խնամակալներուն կողմէ յայտնեց թէ Երանուհի մայրապետին գոյքերը պէտք է պահպանուին, մինչեւ որ կարգադրութիւն մը ըլլայ Պատրիարքարանի կողմէ։

—Այս առտուան Սուրհանդակ կը գրէ թէ Սկիւտարցի վարժուհի մը, որ Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցին մէջ կը դարմանուի, վէճի բռնուելով Հիւանդանոցի բժիշկներէն մէկուն հետ, փառաւոր ծեծ մը կ՚ուտէ այս վերջինին կողմէ։

—Մուշէն կը գրեն մեզ նոյեմ. 4 թուով.— «Կառավարիչ փաշան, որ Վարդոյ գացեր է, դեռ չվերադարձաւ։ Ն. Վսեմութիւնը խոստացեր է Վարդան վարդապետին՝ վերադարձին պատուել Ս. Կարապետի վանքին միաբանութիւնը, այցելով մենաստանը՝ եթէ օդերը նպաստեն։ Կը լսենք որ վանական միաբանութիւնը պատրաստութիւններ կը տեսնէ, արժանավայել պատուով ընդունելու իր բարձրաստիճան հիւրը։

«—Վարդան վարդապետը՝ որ ասկէ երկու շաբաթներ առաջ հոս եկած էր՝ վանքապատկան գործերու կարգադրութեանց համար, վանք մեկնեցաւ։ Վանքի ագարակներուն մէջ (փակաղներ) մէկ քանի նորոգութիւններ ալ աւարտած են, մանաւանդ գոմը եւ ջրաղացները՝ որոնց աւարտիլը անհրաժեշտ է, դեռ ձմեռը չեկած։

«—Աշնացանի միջոցը որչափ որ գոհացուցիչ էր, սակայն դեռ գիւղացին կը սպասէր, մէկ երկու շաբաթներ ալ սերմանելու համար. դժբաղդաբար այս եօթնեկին աշնանային անընդհատ անձրեւներն սկսան ու վարուցանը դադրեցաւ. լեռներու կատարներն ալ ձիւնով ծածկուած են։

«—Հոկտեմբերի 29ին, Պատր. Փոխանորդ Խոսրով վարդապետ հոս ժամանեց։ Ն. Գերապատուութիւնը Պուլանըխի Վիճակը այցելէ ու հոգեւոր մխիթարութիւն տալէ յետոյ, Ցախլաթի գծով Բաղէշ գացեր է՝ ուր՝ երկու երեք օր մնալէ եւ պաշտօնական այցելութիւններ փոխանակելէ ետքը հոս ժամանեց։

«—Պուլանըխի Հայերու կրօնական զեղծումներուն, մանաւանդ, ամուսնական մանուածապատ խնդիրներու մասին այնքան խօսուած ու գրուած է որ ամէն մարդ հետաքրքրութեամբ ու անհամբեր կը սպասէ՝ լսել այդ այցելութեանց հետեւանքներն ու եղած տնօրինութիւնները, զորս անշուշտ Տ. Խոսրով վարդապետ պիտի հրապարակէ։ Ականատես մը սակայն, յոռետես է այդ այցելութեան առաջ բերելիք արդիւնքին վրայ. լաւ չէ գտած Խոսրով վարդապետի գիւղէ գիւղ շրջիլը. այդ անձին կարծիքին նայելով, պէտք է եղեր որ, Խոսրով վարդապետը կեդրոնատեղիի մը մէջ նստէր ու շրջականներէն յանցաւորները բերել տալով՝ խստիւ պատժէր լիազօր կրօնական հեղինակութեամբ, մինչդեռ շրջելով եւ պատիժներու մէջ սահմանաւորուելով, չքմեղանք ու բացառութիւններ գտնելով, յիշեալը կը յայտարարէր որ յուսացուած արդիւնքը չէ կրցած ձեռք բերուիլ։ Աւելի հետաքրքրական պատմութիւն մըն ալ կ՚ընէր։ Օտար դաւանանքի մը պատկանող երիտասարդի մը սիրահարած աղջիկ մը՝ լպիրշ համարձակութեամբ՝ Խոսրով վարդապետին կը դիմէ եւ կը խնդրէ իր միջնորդութիւնը, հաւանեցնելու երիտասարդը՝ զինքը կնութեան առնելու համար»։

—Բաբերդէն կը գրեն մեզ նոյեմ. 17 թուով.— «Մայր վարժարանի ուսուցչական մարմինը հետեւեալ իմաստով բողոքագիր մը մատոյց Ս. Պատրիարքին. «Ա. Մեր սահմանած նուիրական պարտականութեան հանդէպ ապագայ պատասխանատուութենէ զերծ մնալու համար՝ հարկադրուած ենք բողոքել կրթական գործին սպառնացող փորձերու դէմ։ Բ. Նախորդ Թաղական-Հոգաբարձութիւնը, Արիստակէս վարդապետին Բաբերդ ժամանած օրէն կարծես կերպարանափոխութիւն մը կրեց, ուստի եւ ամբողջութեան դատապարտեց նոյն վարժարանի նախորդ ընթացքը՝ իսպառ անտես եւ անլսելի ընելով Տեսչութեան կողմէ իրեն ուղղուած դիտողութիւններն ու կարեւոր պահանջումները. եւ թէպէտ նորակազմ Քաղաքական Ժողովը բաժնեց Հոգաբարձութեան պաշտօնը Թաղականէն՝ ընտրելով նոր մարմին մը, բայց այսօր այդ թաղական եւեթ մնացած մարմինը տակաւին գործ ունի դպրոցին շուրջը, Ս. Եկեղեցիի կալուածներու հասոյթները իր ձեռքին մէջ ըլլալուն համար։ Գ. Նորընտիր Հոգաբարձութիւնը նոր շրջանիս առթիւ իր նախորդը գերազանցելու բարեմտութեամբ՝ խոստումներ ըրաւ կարող ուսուցիչներու կանխավճարներ ընել երկերկու ամսաթոշակ. Նախորդին օրով ալ յուղուած խնդիր մըն է, որուն ի նպաստ ուսուցիչներուն լուծուելովը միայն կարելի է դարման գործերով (հացագործին, նպարավաճառին եւ մսագործին հաշիւներով) մասղաղ չթողուլ զանոնք. այլ հիմա կը զլանայ կարեւորութեան այդ բաժինը, որով իր նախորդէն բան մը աւելի ըրած չըլլար։ Դ. Այն անկեղծ համոզումով թէ ձեր Սրբազնութեան վերին պաշտպանութեան շնորհիւ եւ Տեղապահին համբերատար ջանքերով այս ամէնը կը կարգադրուի, ուսուցչական մարմինը իր նուիրականին դարմանը գտնելուն մէջ միայն առանձնած նուիրական պարտականութեան բարոյական պատիւը պաշտպանուած կը նկատէ։» Արդարեւ ուսուցիչներ իրաւունք ունին Ս. Պատրիարքին դիմելու, վասն զի անոնք խնամակալութեան կրկին հոգեր ունին՝ իրենց զաւակներուն եւ ազգին զաւակներուն. միեւնոյն ժամուն հաց կը պահանջէ ուսուցչին զաւակը, եւ մտքի սնունդ՝ իր դպրոցական աշակերտ-զաւակը, եւ թէպէտ երեք տարիէ ի վեր Առաջնորդարանը յորդոր կը կարդայ դպրոցի վերակացուներուն, այլ այդ գործին գլուխը սոսկ երեւնալու մարմաջով իրարու գլուխ ծակողներ խուլ կը մնան։ Չեմ յուսար սակայն թէ Տ. Արիստակէս վարդապետ ալ Յովհաննէս վարդապետի պէս է՛ն վերջը խաբր ընէ նըկնախոհ Թաղականին՝ որ աննպատակ կը գործէ, եւ վարանամիտ Հոգաբարձութեան՝ որ կը դանդաղի անտեղի տարակոյսներով։

«—Լուսիկեան Յովհաննէս Արեւելքի եւ այլ թերթերու մէջ նոյնօրինակ ճղճիմ պատասխանով մը երեւցած էր ի պաշտպանութիւն իրեն, որուն վերջին եւ ջախջախիչ պատասխանը հանրագրով մը թէեւ պիտի երեւնար Արեւելքի մէջ, բայց խոհեմութիւն համարուեցաւ առ այժմ լռել, Տ. Արիստակէս վարդապետի ոչ-պաշտօնական մէկ հրամանին վրայ. Թերեւս Տեղապահը յաջողի Լուսիկեանի ձեռքէն առնել աղջկանց վարժարանը։

«—Ճնկրակէն Թաղի Արամեան վարժարանի Հոգաբարձութիւնը գովելի գործ մը ըրած է՝ երեքական ամսական կանխավճար ընելով իր ուսուցիչներուն. եթէ Սիմոն Սիմոնեանի Առաջնորդարանէն անկախ գործելը յանցանք է իրեն, սակայն այս ըրածին համար գովեստի արժանի է։»

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԱՆՈՒՀԻ ՄԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

Հանգուցեալ մայրապետին յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ Խասգիւղի մէջ, ո՛չ այնքան շքեղօրէն ու մեծ հանդէսով։ Երէկուան աննպաստ ու անձրեւոտ օդին պատճառաւ՝ յուղարկաւորներու մեծ բազմութիւն չկար Խասգիւղի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիին մէջ։ Ընդհանրապէս թաղեցիներ ու մօտակայ թաղերէն եկող անձեր ներկայ էին յուղարկաւորութեան։ Դագաղին շուրջը կեցած էին որբուհիները՝ թուով 32, իրենց քով ունենալով Քրիստինէ մայրապետը, Ռէթէոս էֆ. Թագէոսեանը եւ որբանոցի հոգեւոր պաշտօնեայ Գրիգոր քահանայ Ճէպէճեանը։ Ժամը 9ին սկսաւ մեռելական կարգը, նախագահութեամբ Պատր. Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Սրբազանի, որուն քով կը գտնուէին Տ. Գէորգ եպիսկոպոս Երէցեան, Կարապետ, Վահրիճ, Տիրայր վարդապետները ու Մայր եկեղեցիի, Պալաթի եւ Ղալաթիոյ քահանաներ։ Յուղարկաւորութեան ներկայ կը գտնուէին նաեւ որբանոցի երկու խնամակալները՝ Թէլեան եւ Խաչատուրեան էֆէնտիները։ Հոգեհանգստեան կարգէն յետոյ. Փոխանորդ Սրբազանը դամբանական խօսեցաւ սա բնաբանով. «Մայր իմ եւ եղբարք իմ սոքա են, որք զբանն Աստուծոյ լսեն եւ առնեն։» Ս. Գիրքին մէջէն Տաբեթայ անուն կնոջ մը պատմութիւնը ըրաւ, որ որբեր կը սնուցանէր ու կը կերակրէր. օր մը այդ կինը մեռնելով՝ իր խնամած որբերը լալագին կը դիմեն առաքեալին, որ հրաշքով կը կենդանացնէ զայն։ Փոխանորդ Սրբազանը համառօտակի նկարագրեց որբանոցին հաստատութիւնը, Սրբուհի Մայրապետին զոհողութիւնները, Երանուհի Մայրապետին աշխատութիւնները եւ յոյս յայտնեց թէ որբանոցին գոյութիւնը պիտի պահպանուի տիկնանց Խնամակալութեան շնորհիւ։ Դամբանականի միջոցին, որբուհիները կ՚արտասուէին։ Հոգւոց Հանգստեան աղօթքէն յետոյ, դագաղը դուրս հանուեցաւ եկեղեցիէն։ Թափօրը, անձրեւին տակ յառաջացաւ մինչեւ գերեզմանատուն, ուր ամփոփուեցաւ Երանուհի մայրապետին մարմինը։ Հանգուցեալին պարագաները յարմար դատեցին որ Խասգիւղի գերեզմանատան մէջ ամփոփուի մարմինը, որպէս զի որբուհիները միշտ առիթ ունենան իրենց մօր գերեզմանը այցելելու։

—Յուղարկաւորութենէն յետոյ, եկեղեցական դասը որբանոց գնաց եւ մխիթարութեան խօսքեր ըրաւ տեղական մայրապետին եւ որբուհիներուն։

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՒԼ)

ԼՈՆՏՈՆ, 10 դեկտ.—Քարաքասէն կը հեռագրեն Ռիւթէրի թէ Կուայրայի նաւահանգիստին մէջ անգլիւ-գերման նաւատորմը գրաւեր է վէնէզուէլեան չորս մարտանաւեր։ Քարաքասի մէջ բոլոր անգլիական հպատակները ձերբակալուած են։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Քարաքասէն առնուած հեռագրի մը նայելով, Քասթրօ նախագահը յայտարարեր է թէ Վէնէզուէլա, բառին իսկական նշանակութեամբը, վերջնագիր չէ ստացած, թէ Անգլիա ու Գերմանիա պահանջում մը միայն ըրած են իրենց բողոքներուն համար եւ թէ Վէնէզուէլայի նախագահը մինչեւ հիմա ինքը իսկ տեղեկութիւն չունէր Անգլիոյ պահանջումներէն, որոնք շատ փոքր բաներ են։ Քասթրօ նախագահը յարեր է թէ ամէն պարագայի մէջ Անգլիոյ ընթացքը անարդարանալի է եւ թէ երկրին մէջ անկարգութիւնները կատարելապէս չհանդարտած՝ չի կրնար որոշում մը տալ այդ պահանջումներու մասին։

ԲՈՌ-ՕՖ-ՍՓԷՆ.— Անգլիական եւ գերմանական մարտանաւերը, միացած, պիտի չգրաւեն մաքսատուները, բայց ամսոյս 10էն սկսեալ Վէնէզուէլայի ամբողջ ծովեզերքը պիտի պաշարուի։ Առաջի գիշերը անգլիական Չէրիպտիս մարտանաւը գրաւեց Պոլիվար վէնէզուէլեան թնդանօթակիրը։

ՄԱՏՐԻՏ.— Թանճէրէն կը հեռագրեն Լիպէրալի թէ Մարոքի վեհապետը ետ կեցեր է Ռապաթ կատարելիք ուղեւորութենէն, տեղեկութիւն առած ըլլալով որ մարոքեան զինուորները ամէն կողմէ պաշարուած են, որով ո՛չ կրնան յառաջանալ եւ ո՛չ ալ նահանջել։

ԲԱՐԻԶ.— Բորթուկալի թագաւորը Մատրիտ ուղեւորեցաւ։

ՊՐՈՒՍԷԼ.—Լէօբոլտ թագաւորը հիւանդ ըլլալով, սենեակէն դուրս չելլեր։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ԼՈՆՏՈՆ, 10 դեկտ.—Քարաքասէն կը հեռագրեն թէ անգլիական ու գերմանական նաւաբաժինները գրաւեր են վէնէզուէլեան չորս մարտանաւեր եւ 390 նաւազ։ Շփոթութիւններ ծագեցան։

ԲԷՆԴԷՐՍՊՈՒՐԿ.— Ռուսիոյ եւ Իտալիոյ կառավարութեանց միջեւ փութով բանակցութիւններ կը կատարուին՝ առեւտրական դաշնագրութեան մը կնքման համար։

ԼՈՆՏՈՆ.— Կուեաքուիլէն կը հեռագրեն թէ քաղաքին մէջ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են։

ՆԱՊՈԼԻ.—Երկրաշարժի քանի մը ցնցումներ զգացուեցան։ Վէզուվի վրայ նոր ճեղքուածքներ կան, ինչ որ մտահոգութիւն կը պատճառէ ժողովուրդին։

ՎԻԷՆՆԱ.— Լրագիրները կ՚ըսեն թէ Ֆրանց Եոսէֆ կայսեր եւ Վիէննայի գերմանական նախորդ դեսպան Էօյլէնպուրկ կոմսին տեսակցութիւնը շատ բարեկամական եղած է։

ԼՈՆՏՈՆ.—Անգլիական եւ գերմանական նաւախումբները Կուէյրան կը պաշարեն։ Քարաքասի թերթերը Վէնէզուէլայի նախագահ Քասթրոյի մէկ նամակը կը հրատարակեն, որով կ՚ըսէ թէ ինք կը փափաքի խաղաղութեան, եւ կը խոստանայ մօտ ժամանակէն գործադրել Վէնէզուէլայի կառավարութեան ասկէ առաջ տուած խոստումները։

—Սիամի Շուլալոնկքորն թագաւորը պիտի այցելէ նաեւ Անգլիա յառաջիկայ գարնան։

ՊՐՈՒՍԷԼ.—Վիլէպարկ ածխահանքին մէջ պայթում մը տեղի ունեցաւ։ 17 մահեր կը հաշուուին։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 27 Նոյեմբեր

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սերի Դ.	Օ. Ռ.	30	17
Ամէնէն բարձր գին	»	30	20
Ամէնէն վար գին	»	29	16 1/2
Ռումէլիի երկաթուղի գոց.	Ֆր.	116	37
Ամէնէն բարձր գին	»	117	
Ամէնէն վար գին	»	116	37

ԲԱՑՈՒՄ 28 Նոյեմբեր

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սերի Դ.	Ք. Կ.	30	19
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	116	50
Շիրքէթի Խայրիէ		29	20
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քրէտի Ժէնէրալ ՕԹՄ.		0	10
Յօս. ՕԹՄ. Շանտ է Վոյէօռ.		0	13
Դէմ. Ապահ. Ընկ.		2	95
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		5	50
» ժուիսանս		1	35
» պարտաթուղթ		488	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		492	—
Թրանսվալ		137	—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն		263	75
Լավրիօմ		73	—
Անատոլըի երկաթուղի բաժնեթուղթ		11	45
« պարտաթուղթ «		517	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	23
Անգլիական ոսկի	»	110	03
Բօլ Էմբէրիոլ	»	90	—
Քրիմէց	»	51	06
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	01
Մէթալիք	»	102	50
Ռուսլի Թըմ՚ղըրամ	Օ. Ռ.	8	60

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	110	37
» » » չէք	»	110	38
Բարիզ » »	Ֆր.	22	72 1/2
» » » չէք	»	22	70
Պէրլին անտոկոս չէք	մարք	18	57
Վիէննա չէք	Ֆիոր.	21	70

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 10 Դեկտեմբեր

Անգլիական Քոնսոլիտէ		92	81
Օսմանեան Ռանթ սէրի Բ.		55	50
» » » Գ. բաց.		27	87
» » » Դ. գոց.		27	75
Օսմանեան Պանքա		13	37
Ռուսական 1890		—	—
Հէլլենական 5 %		42	—
» Մոնոբօլ		44	—
Պուլկարական 1888		93	—
Էժիբսիէն իւնիֆիէ		107	—
Տօմինիալ		104	—
Թրանսվալ		5	37
Այտին երկաթուղի		14	—
Փոխանակագիր		25	35

ԲԱՐԻԶ, 10 Դեկտեմբեր

Ֆրանս. Ռանթ 3 %		99	75
» » 3 1/2 %		98	90
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. բաց.	Ղրշ.	28	15
գոց.	»	28	17
» » » Բ.	»	—	—
» » » Գ.	»	21	47
Օսմ. Կայս. Պանքա	Ֆր.	587	—
Օսմանիէ	»	—	
Ռումէլի երկաթուղի	»	119	75
Օսմ. մաքսատուն	»	466	—
Օսմ Ռէժի	»	352	—
Բրիօրիթէ Թիւրք 4 %	»	500	—
Քրէտի Լիօնէ	»	1079	—
Իտալական Ռանթ	»	103	75
Սպանիական արտաքին	»	86	27
Թրանսվալ	»	136	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	155
Դրամադեղչ	»	—	—

ՊԷՐԼԻՆ, 10 Դեկտեմբեր

Ռուպլը	Ֆր.	—	
Ռումէլի երկաթուղի	»	121	50
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	103	10
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	250

ՎԻԷՆՆԱ, 10 Դեկտեմբեր

Փոխան. Լոնտոնի վրայ	Ֆր.	239	50
Ռումէլի երկաթուղի	»	111	10
Օսմ. Ռէժի	»	—	—

ՀԻՒՍՆԻ ԻՆԹԻԽԱՊ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐԸ
ՔԵԱՆՖ ԻՊԷՔՃԻ

Պոլիս, Կամուրջին դիմացը, անկիւնը եւ Նեճի ճամի, Նամակատան կից։

Սոյն վաճառատուններուն մէջ կը ծախուին մետաքսէ, բուրդէ, բամպակէ առաջնակարգ, տոկուն եւ փայլուն կերպասներ։ Կը բաւէ անգամ մը այցելել, համոզուելու համար թէ ապրանքի ազնուութեան եւ աժանութեան տեսակէտով անմրցելի են այդ վաճառատունները։ Նամակատան կից եղող վաճառատան մէջ կը գտնուին արանց եւ կանանց յատուկ ձերմակեղէններ, գուլպաներ, ֆանէլաներ, թաշկինակներ, փայլուն եւ նուրբ հովանոցներ, լամպարներ եւ ուրիշ մանր առարկաներ, անմրցելի կերպով աժան գիներով։ Ասոնցմէ զատ՝ սոյն վաճառատուններուն մէջ կը ծախուին մետաքսէ եւ բրդէ ծաղկենկար, ֆանթէզի ու նորաձեւ պլուզլըգներ, արժէքը 5 ղրուշէն սկսեալ մինչեւ 15 ղրուշ. ինչպէս նաեւ «կրօտէլէնաէր», եւ «կրօս աֆրիք» կոչուած նորաձեւ կերպասներ։ Մետաքսէ եւ նորաձեւ Ֆուլար կերպասներ արժէքը 4էն մինչեւ 6 ղրուշ, ամէն տեսակ ֆանթէզի, ազնիւ ու փայլուն կերպասներ, արժէքը 7էն մինչեւ 15 ղրուշ։ Բրդէ ազնիւ կերպասներ եւ արժէքը 3էն մինչեւ 7 ղրուշ։ Ֆրանսական լաւ տպածոներ, չգունաթափ, արժէքը 70 փարայէն 90 փարա, մետաքսէ սաթէն ազնիւ տպածոներ, փայլուն եւ չգունաթափ, արժէքը 3 ղրուշէն, ֆուլին տպածոներ, ծաղկենկար եւ ճաշակաւոր գոյներով, արժէքը 2 ղրուշ 30 փարա։ Բիքէ եւ աքըսփոր տպածոներ, միագոյն սաթէններ, մետաքսէ եւ բրդէ խառն ապրանքներ, եւայլն։

Յանձնարարեմ իմ հիւանդներուս որ ինֆլիւէնցային հետեւանքը եղող սաստիկ հարբուխին եւ նմանօրինակ ուրիշ հիւանդութեանց համար գործածեն տաք կաթի խառնուած Քրոնտորֆի հանքային ջուր, եւ լաւագոյն արդիւնքը ձեռք բերի։
ՏՈՔԹ. ՍԹԷՔՈՒԼԻԱ

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ 31 Հոկտեմբեր 1902ի

ՊԱՐՏՔ	Ֆրանք
Մնտկ. մէջ գտնուած դրմ.	117,598,665.26
Թղթապանակ	796,906,137.65
Ռըբօռ	236,777,656.90
Ընթացիկ հաշիւներ	365,992,837.71
Փոխատուութիւններ	201,971,843.82
Պարտաթղ. արժէթղ. եւյն.	9,357,318.01
Հին անշարժ կալ. 30,000,000) Նոր անշարժ կալ. 5,000,000)	35,000,000.—
Զանազանք	32,972,012.99
	Ֆրք. 1,796,576,472.34

ՊԱՀԱՆՋՔ	
Պահեստի դրուած դրմ.	566,386,466.97
Ընթացիկ հաշիւներ	667,975,516.65
Ընդունուած փոխնկագ.ր	103,927,468.89
Վճարելի պարտամրհնկ.ր	31,921,075.12
Զանազանք	76,365,944.71
Պահեստի դրամ	100,000,000.—
Դրամ.գլուխ ամբողջ վճրծ.	250,000,000.—
	Ֆրք. 1,796,576,472.34

Վարչ. Խորհրդոյ Նխգհ. Հ. ԺԷՐՄԷՆ
Ընդհ. Տնօրէն Ա. ՄԱԶԷՐԱ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852
Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396 ՄԵԾ-ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
ԽԱՆԻ ԳԱՐԵՋՐԱՏԱՆ ՎՐԱՅԻ ՅԱՐԿԸ
(ճիշդ Զալուքեանց դէմը)

Նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, ըստ տարիքի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն՝ երաշխաւորեալ։ Ինչպէս նաեւ կատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն։ Ձմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ՚ընդունին։

ՆՈՐՏՏԱՅՉԷՐ ԼՈՅՏ
NORDDEUTSCHER LLOYD
Paquebot poste Impérial Allemand
Նիւ Եորքի գիծ, ճեպընթաց
ՔԱՅԶԷՐ ՎԻԼՀԷԼՄ ՏԷՐ ԿՐՕՍԷ, Շէրպուրկ 13 Դեկ.
ՊՐԱՆՏԷՐՊՈՒՐԿ, Պրէմէնէն 6 »
ՖՐԱՆՔՖՈՒՐԹ, » 13 »
ՆԵՔԱՐ, » 20 »
ՊՐԷՍԼԱՈՒ, » 27 »
ԹՐԱՎԷ, Ճենովա-Նաբոլիէ 6 »
Պրեմեն Պալթիմորի գիծ
ՔԱՐԼՍՐՈՒՀԷ, Պրէմէնէ Պալթիմօր 18 Դեկ.
ՄԱՌՆ » » 29 »
Պրեմեն-Կալվեստոնի գիծ
ՖՐԱՆՔՖՈՒՐԹ, Պրէմէնէն Կալվէսթօն 13 Դեկ.
Պրեմեն-Քուպայի գիծ
ՄԱՆՑ, Պրէմէնէ, 14 Դեկտ. Քուպա, Հավանա, Մանզանիլօ։
Պրեմեն-Պրազիլիոյ գիծ
Հանդիպելով Պահիա, Ռիօ Ժանէյրօ։
ՊՐԷՖԷԼՏ, Պրէմէնէ, 1 Յունվ.
ՀԷԼԿՈԼԱՆՏ, 20 Դեկտ.ին պիտի մեկնի Պրէմէնէն եւ պիտի երթայ Լա Բլաթա, Քօրունա, Վիլլակարչիա եւ Վիկօ։
Ծայրագոյն Արեւելքի գիծ
ՏԱՐՄՇՏԱՏ, Ճենովա-Նաբոլիէ 10 Դեկ.
ՇԹՈՒԹԿԱՐՏ, » » 24 »
ՊԱՄՊԷՐԿ, » » 12 »
Հանդիպելով Բէնանկ, Սինկափուր, Հօնկ Քօնկ, Շանկայ, Նակազաքի, Հիօկօ եւ Եօքօհամա։
Աւստրալիոյ գիծ
ՊՐԻՆՑ ՐԷԿԷՆՏ ԼՈՒԻԹՊՈԼՏ, Ճենովա-Նաբոլիէ 9 Դեկ.
ՖՐԻՏՐԻՀ ՏԷՐ ԿՐՕՍԷ, Ճենովա-Նաբոլիէ 30 »
Հանդիպելով Քոլօմպօ, Ֆրէմէնթըլ, Ադելայտ, Մէլպուրն եւ Սիտնէյ։

Պիտի ընդունի ապրանք եւ ուղեւոր վերոյիշեալ նաւահանգիստներուն համար։
Աւելի տեղեկութիւն առնելու համար դիմել Գործակալներուն
Կ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ եւ Ժ. ՏԷՔՈՒԱՆ
Կալաթա, Գարաքէօյ Եէնի խան, Թիւ 21
Ծան.—Գործակալները յանձնառու կ՚ըլլան ապրանքները ուղղակի Կ. Պոլսէն փոխադրել յիշեալ նաւահանգիստներէն մէկը։

Eau minérale naturelle
Krondorf
la meilleure boisson de table et rafraichissante.

{Էն Առաջ Սա Կարդացէք}
ՀՈՎԱՆՈՑԱՎԱՃԱՌ
ՄԻՀՐԴԱՏ ՀԱՅԿԱԶՆ

Քանի մը հարիւր կամ հազար ղրուշ ծախսելով կը գնէք կամ շինել կու տաք զգեստ, շապիկ, ֆէս եւ գլխարկ՝ վայելելու եւ վայլեցնելու համար։ Աղէկ։ Բայց ի՞նչ օգուտ. եթէ անձրեւի մը բռնուիք ու եթէ հովանոց չունենաք — կամ անձրեւ չանցնող հովանոց մը — ասոնք ամբողջ կը բծաւորուին եւ նորութեան շէնքշնորհքը չի մնար վրանին։ Ուստի, խնամով շինուած, ձեւաւոր եւ բնաւ անձրեւ չթափանցող ՀՈՎԱՆՈՑ մը գնեցէք Ղալաթիոյ հռչակաւոր հովանոցավաճառ Միհրդատ Հայկազնէն։ Գոհ կը մնաք

ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1843ին

Պահեստի գումար ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ 687 ՄԻԼԻՈՆ Ֆրանք

Ապահովագրական ամէն կարելի դրութիւններ կը գործադրէ. խառն ապահովագրութիւն, ամբողջ կեանք, զուակաց դրամագլուխ, ցման եկամուտ, եւայլն

Մուչուալ Լայֆի սակագինը եւ ապահովագրութեան զանազան դրութիւնները չուսումնասիրած մի ապահովագրուիք. — Առատաձեռն պայմաններ, վճարման դիւրութիւնք։ Տեղեկութեանց համար դիմել առ Պ. Ֆ. ՀԷՌ, ընդհանուր գործակալ, Խնաիէթ խան, Վօյվօտա փողոց, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։ 579

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ՁԿԱՆ ԻՒՂ

Հիւանդութենէ ապաքինողներու տկար կազմ ունեցողներու, արեան ապականութեան եւ մաշի հիւանդութեան ենթարկուողներուն ու կուրծքի տկարութենէ տառապողներու՝ ձկան իւղ կը յանձնարարեն սակայն՝ ձկան իւղին անախորժ հոտն ու զզուելի համը կը զանցնեն զայն գործածողները, որոնք կամ զայն չանցով կը խմեն եւ կամ կը սրտխառնին բնաւ չի խմել։ Ֆրանսայի բժշկական համաճարէն տօքթէօր ԲՈՒՐԹՈՒԼ, նոր ձկան իւղ մը պատրաստած է ԲՈՒՐԹՈՒԼԻ ՁԿԱՆ ԻՒՂ անուամբ որ հասարակ ձկան իւղերու զզուեցուցիչ համէն ու հոտէն զերծ է բոլորովին. խիստ անուշ համ ունի եւ անուշաբոյր, երեխան ու մանկտանի հոտը կը զգայ չէ. ինչ որ բացառիկ դիւրութիւն մըն է գործածելու։ Ո՛չ խմուելու ատեն, ո՛չ ալ անկէ ետք բնաւ զզուանք չի զգար խմողը։ Բժիշկները միաձայնութեամբ կը յանձնարարեն ԲՈՒՐԹՈՒԼԻ ԱՆՈՒՇԱՀԱՄ ՁԿԱՆ ԻՒՂԸ որ միեւնոյն ժամանակ ազդեցիկ եւ փորձուած դարմանն է դժուարաշնչութեան, կուրծքի բորբոքումներու հարբուխի կուրծքի տկարութեան եւ մինչեւ իսկ կրծոյ տապերն առնել թոքախտի։ Ամէն ճաշէ առաջ մէկ մէկ դգալ առնել պէտք է։

Կը ծախուի Պանճէ գարու Փիշերի դեղարանը, Սուլթան Համամ Մէզիքի Լինօս եւ Պանդգիւնոսի դեղի մթերանոցները եւ ամէն մեծ դեղարաններու մէջ։

796 16—52

ԹԻ ԿՐԻՇԱՄ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. Ի ԼՈՆՏՈՆ

Ընկերութեան դրամագլուխ 31 *Դեկտ.* 1898ին

162, 924, 140 ֆրանք

Զուտ շահ, ապահովագրութիւններ եւ շահ՝ 31 *Դեկտեմբեր* 1898ին

29, 765, 473 ֆրանք

Ընկերութեան հաստատութեան թուականէն՝ այսինքն 1848էն ի վեր, ապահովագրեալներու եղած վճարումներ, կենսաթոշակ, եւն.

362, 858, 507 ֆրանք

1898 *տարուան մէջ ընկերութիւնը* 6619 *ստիպներ տուած է որոնք* 58,680,000 *ֆրանքի դրամագլուխ մը կը ներկայացնեն։*

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներուն՝ Պ. Պ. ԷՅՈՒԸՐՍ ԵՒ ՈՐԴԻ, Պոլիս, Մէյտանճըք փողոց, Այվազեան խան։

Մինչեւ [illegible] վարձատրութիւն տրուի ըլլայ։

Փոխ-գործակալութիւն, Ղալաթիա Մուսանէթիլի խան։

ՉԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ՛ ԱՆՑՆԻՔ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը, ուղեղները եւ մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերը որոշեալ քանակութեամբ ՖՈՍՖՈՐ կը պարունակեն որ մարմնոյն առողջութիւնը պահպանելով անդամներուն կանոնաւորապէս աշխատելուն կ'օգնէ։ Այս ֆօսֆորը որ թանկագին է մարդկային կազմուածքին համար, շատ անգամ կը պակսի հիւանդութեանց պատճառով եւ ու անձը որ կորսնցուցած է մարմնոյն ֆօսֆորը, տեւական տկարութեանց կ'ենթարկուի։ Արիւնը կը տկարանայ, ջիղերը կը թուլնան, ծունկերը կը կորսին ամբողջ մարմնոյն եւ գլխաւորաբար ուղեղին մէջ յոգնութիւն կը զգայ, սիրտը կը տրոփէ եւ դեռ այս կարգի շատ մը անհանգստութիւններէ կը տառապի։

Կորսուած ֆօսֆորը կրկին արեան մէջ մտցնելու եւ զայն գօ տընելու համար, բժիշկներ երբ հնարք մը կը խորհէին, այս տարի Բարիզի առաջնակարգ քիմիագէտներէն Պիլեօն Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ անուամբ դեղ մը հնարեց որ կորսուած ոյժը կատարելապէս կը մտցնէ արեան մէջ, ջիղերը, ոսկորներն ու մարդուս կազմուածքը կը զօրացնէ, եւ մարմնոյն դիւրաշարժութիւն կուտայ։ Անոնք որ իրենց ուղեղն ու մարմինը յոգնեցուցած են, անոնք որ ջղեղութիւններու պատճառով անկարողութեան մատնուած են եւ վերջապէս անոնք որ ոյժի պէտք ունին, անհրաժեշտ է որ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ Ovo-Lécithine Billon *առնեն։ Օ վօ լէսիթին Պիլեօնը որ ամենէն ազդու դեղն է շաքարախտին, ընդունուած է Ֆրանսայի բժշկական Ակադեմիէն եւ կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով։*

ՌՕՍԻԱ

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բեդերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ շահաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, համբարման թեան պատահարներու, երկաթուղին ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու նաւերու սառոյցէ խորտակուելու դէմ, ինչպէս նաեւ կեանքի վրայ, ամէն կարգի պայմաններով։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջովին վճարուած	10,666,667 ֆր.
Նախահաւաք պահեստի գումար	12,000,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	249,400,000 »
1901 *տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս*	54,000,000 »

Ընդհանուր քննիչ Ա. ՀԻՐՇԻՒԶ

Ընդհ. գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՕՏՈՐ ՐԷՊԲԷՆ

Ընդարձակ մանրամասնութեանց համար դիմել Ղալաթիա, քարափին վրայ, Հին Մաքսատան տեղը, գործակալութեան գրասենեակը։ 524

ԸՆԴՀ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հիմնեալ 1857ին Աւստրիական հրովարտակով, կեդրոնատեղի Ընկ. Բէշթա

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Վճարեալ գումարներ	*Երաշխաւորութեան գումարներ*	*Ապահովեալներու գումարներ*
332 *միլ. ֆր.*	114 *միլ. ֆր.*	461,3 ,390 *ֆր.*

Սոյն Ընկերութիւնը կեանքի վրայ կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով եւ անմրցելի գիներով։ Ապահովագրութիւն մահուան պարագային, չահաբաժնի մասնակցութեամբ եւ երաշխաւորուած տոկ սի սակերով։ Ապահովագրութիւն օժիտներու եւ կենսաթոշակներու համար։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան գրասենեակը Պոլիս Պարոնեան խան։ Ընկերութեան մասին դիմել Օ. Մ. Կայս. Պանքայի

Ընդհանուր գործակալ ամբողջ Թուրքիոյ համար

ՈՐԴԻՔ ՆԻՍԻՄ ՊԱՐՆԱԹԱՆԻ

747 47—53

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԸ

HUNYADI JANOS

Անմիջական ապահով եւ դիւրին կերպով կ'ազդէ

Տիեզերահռչակ համբաւ

ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ ԿԵՂԾԻՔԷՆ—

Զանազանելու է ծեծեւեալ անունը պարունակող պիտակով շիշեր

ANDREAS SAXLEHNER

Կը ծախուի գլխաւոր դեղագործատուներուն եւ դեղարաններուն քով։ 387

ՏՕՔԹԷՕՐ Ց. ԱՐԱՔԵԼ

Տանօր ատամնաբոյժ Բարիզի

Ի Սթէլ, Բերա, Թիւ 1

Ամէն օր կ'ընդունի ժամը 4էն 10 (Ֆ. Թ.)։ Բշ. եւ Ուրբ. [illegible] Նոյեմբեր [illegible] ժամագրութեամբ

Աղքատաց ձրի 490

ԱԶԴՈՒ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ ՄԸ

Մաքրողականի մը ետէ պէտք ունիք եւ կը փափաքիք տաղտ ներգուելու խմել անմիջական ազդեցութեամբ, թողէք Եանոսի նման զզուեցուցիչ ջուրերն ու դեղերը, որոց մեծագոյն մասը կեղծ են. եւ փութացէք գնել.

VILLACABRAS

սպանիական մաքրողականն, որ բնական աղբիւրներէն Բասղէօտեան գրութեամբ զտուած յստակ ջուր մըն է եւ շատ դիւրաւ կը խմուի։ Ազդեցութիւն անմիջական։ ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱՆ ուրիշ մաքրողական ջուրերու նման ոչ խիթ եւ ոչ անհանգստութիւն կը պատճառէ։ Առտուն անօթի, ջուրի գաւաթ մը ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱՆ՝ տասը վայրկեան ընդմիջումով երկու անգամէն կէս առ կէս խմել, բաւական է կատարելապէս մաքրելու։ Պնդութիւն, գլխացաւ եւ ստամոքսի խանգարում ունեցողները, մանաւանդ նստակեաց կեանք վարողները, եթէ ամէն առտու թէյի կամ գինիի գաւաթ մը Վիլլաքապրան խմեն, կ'ազատին պնդութենէ եւ անոր հետեւանք հիւանդութիւններէն։

Կը ծախուի ամէն դեղարաններու եւ դեղավաճառատուններու մէջ։ 504

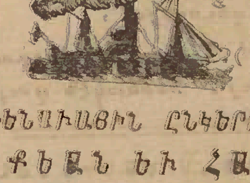

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՑԿԱՆԱ

Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Տօմսեր Մարսիլիա Բարիզի համար։

Առաջին կարգ 245 ֆրանք. Բ. կարգ 175 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գ. Թաթեան, Թօփ Հանէ Քարաքէօյ փողոց. 516 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ

Ամէն ամիս երկու անգամ կը բանեն Լիվրբուլի եւ Արեւելքի միջեւ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Իվէրնիա	13900	Սիլվանիա	5598
Սաքսոնիա	13900	Քաթալոնիա	4841
Լուքանիա	12950	Վէրլա	3229
Քամբանիա	12950	Բավիա	2945
Ուլթոնիա	8845	Ֆրիգիա	2936
Ումպրիա	8128	Սիպրիա	2935
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	2558
Սէրվիա	7392	Ալէքքօ	2181
Աուրանիա	7269	Շէրպուրկ	1614

Դիմել առ ԺՈԼԻ և ՍԻԿԸՐ

Joly et Seagor

Մէյմէնէթ խան, Թիւ 6, 7, 8 Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 255

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլի, Պօրտօյի Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող շոգենաւք։

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Բամսէզ	3000	Թիպր	2500
Անուպիս	3000	Նէֆթիս	2400
Քէյլաբ	3000	Օսայրիս	2250
Քէօնտոբուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Մէֆիս	2000
Օսմանլի	3000	Կարնաք	1800
Մարիօթիս	2500	Իզիս	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ և ԸՆԿ.

Ուիթօլ խան

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

194 31, *Ճէյմս Սթրիթ Լիվրբուլ։*

ERNEST GLAVANY

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԷՌՆԷՍԹ ԿԼԱՎԱՆԻ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻ ԿԱՐԳԸ, ՑԱԿՈՐԵԱՆ ԽԱՆ

Սոյն դրամատունը կը վաճառէ ամէն տեսակ արժեթուղթեր՝ իրենց գինին համեմատութեամբ՝ ամսական 20 դրշ.էն մինչեւ 100 դրշ. որոշեալ գումարի մը վճարմամբ։ Դրամատունը առաջ քաշուած վիճակահանութեանց թիւերը նայելու եւ շահուած պարգեւները գանձելու համար՝ ամէն կերպ դիւրութիւն ցոյց կու տայ։

Գնողները երբ առաջին վճարումը ընեն, իրենց մուրհակ մը կը տրուի մեր կողմէ ստորագրուած եւ դրոշմուած։ Աւելի զատ արժեթուղթին թիւը ցոյց տուող ուրիշ ծանուցագիր մըն ալ կը տրուի, եւ գնողը նոյն առնէն իսկ ամէն վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունք ունենալով, չահած պարգեւները կ'առնէ։

Աւելորդ է յայտնել թէ ամէնէն ապահով եւ դիւրաւ այս դիւրութեամբ իրենց արժեթուղթի տէր ըլլալ, եւ յայտնի է որ ամսական 20 դրշ.ի վճարումը մեծ զոհողութիւն մը չըլլալով եւ ամէն մարդու դիւրամատչելի ըլլալով. ամէն հաւանականութիւն ունի օր մը շահելու, եւ եթէ երբեք չշահի ալ, իր վճարումներուն շնորհիւ, յառաջիկային արժեթուղթի տէր պիտի ըլլայ, որ իրեն համար շահաւոր մըն է։

COMP RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿ'Ն ՇՈԳԵ. ԱՌԱՑԻՆ

ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան նորեւեկութիւններ

- Գշ. 26/9 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի
- Գշ. 21/10 Իզմիր, Քիոզ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ, ճաղորդակցութիւն Աղեքսանդրիայէն Բոր Սայիտ, Եաֆա, Պէյրութ, Թարապլուս-Շամ.
- Գշ. 27/10 Պուրկազ, Վառնա, Օտեսա ժամը 3ին յետ միջօրէի.
- Եշ. 28/11 Ինէպօլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ, Պաթում ժամը 3ին միջօրէէն առաջ։
- Եշ. 28/11 Սեվաստապոլ ժամը 9ին միջօրէէն առաջ։
- Ուր. 29/12 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ
- Շբ. 30/13 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիոզ, Թարապլուս-Շամ, Պէյրութ, Եաֆա, Բոր-Սայիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին յետ միջօր ի։

Գիտէք պահել ձեր գոյնին գեղեցկութիւնն ու թարմութիւնը գործածելով մասնաւոր բրնձափոշի

La VELOUTINE

մասնաւոր փոշի Ձեռ. 534

CH^les^ FAY, Perfumista

PARIS, 9, Rue de la Paix, 9, PARIS

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1089	Գօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօզարիօ	186
Ալէքօ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօմնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սաֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գորսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Ճիրիօ	1735
Արիօսթօ	2377	Ֆիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Քասսանօ	1822	Ֆօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սբէրօ	1200
Քօբօտինօ	1264	Ֆուրօ	2383	Հօրացիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Քրամօ	1076	Ֆրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Քրինօ	841	Ֆինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօրիօ	3827
Քըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտալօ	5540	Օնիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Դէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թօրրիտօ	487
Դալիսօ	1387	Էրագօ	1841	Քիէսօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Դամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլբինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Դազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօմնօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Ջիրանօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1831	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէբանտօ	2272	Րինալտօ	1663	Եէթօ	1850
Գիրօ	2697	Գալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Քօլօրատօ	4235	Գիդանօ	1243	Լորէնցօ	3191	Րոմէօ	1789		

Հօրացիօ շոգենաւը, նաեւ Թրօֆթ, ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս հասած է

Թօֆօ [illegible] ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլլ։

Դիմել առ գործակալ Ֆ. ՀԻՒՔ ԷՆՐԻՔՍՕՆ

Թ. 23—24 [illegible] 377

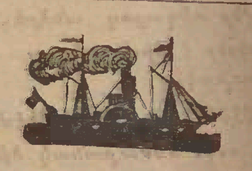

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլի եւ Արեւելքի միջեւ բանող շոգ.

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքդորիան	10500	Ֆլավիա	3500
Առմէնեան	10500	Էճիբշիըն	3500
Քէստրիան	10500	Արրժ.ըն	3000
Լանքաստրիան	9000	Ալճէրիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլօմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ճօրճիան	8000	Անտալուզիան	2500
Գասդոնիան	8000	Ալգաշիըն	2500
Ֆրրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինձօ	900
Վավոնիան	3700	Օբօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Տապիան	3500		

Ապրանքք տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար իրենց հրահանգը տրկել շոգենաւէն ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ

ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ

Ղալաթիա, քարափին վրայ [illegible]

800

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1902 Նոյեմբեր 1 (Ն. Տ.) օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԳՕՆԵԱՅԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառք. Թ. 224 խառն Առաւ. ժ.	վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառք. Թ. 223 խառն Իրիկ. ժ.	վ.
12	—	*մկն. Էսկի-Շէհիր ժմն.*	3	—
12	42	*» Կէօքճէ Քըսըք »*	2	20
1	39	*» Սապանճը Բունար »*	1	38
2	33	*» Ալթընթաշ »*	12	42
3	15	*» Չէքիւրլէր »*	11	53
4	10	*» Տէօյէր »*	11	5
4	39	*» Իհսանիյէ »*	10	20
5	3	*» Համամ »*	9	53
5	14	*» Կազլըկէօլ համամ »*	9	44
6	1	*» Աֆիոն Գարա Հիսար »*	9	13
6	41	*» Կէյիւք Չօպանլար »*	8	20
7	36	*» Չայ »*	7	33
8	21	*» Իսհագլը »*	6	40
8	45	*» Դաւուլըմ »*	6	15
9	16	*» Աք Շէհիր »*	5	53
9	48	*» Ալքաք բէյ »*	5	18
10	30	*» Ղաւլուսը բէյ »*	4	35
11	8	*» Իլկին »*	4	3
11	55	*» Գատըն-Խանը »*	3	9
12	50	*» Սէրայ-Էնի »*	2	27
1	22	*» Մէյդան »*	1	47
2	22	*» Բաշարա-Գարը »*	12	42
3	—	*ժմն. Գոնիա մկն.*	12	—
իրկն.			*առտ.*	

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐԷՆ ԷՆԿԻՒՐԻԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառք. Թ. 122 խառն Առաւ. ժ.	վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառք. Թ. 121 խառն Իրիկ. ժ.	վ.
1	—	*մկն. Էսկի Շէհիր ժմն.*	11	—
1	44	*» Աք Պունար »*	10	18
2	24	*» Ալփի Քէօյ »*	9	46
3	4	*» Պէյլիք Ախուր »*	8	58
4	9	*» Սարիքէօյ »*	8	1
4	58	*» Պիչէր »*	7	4
5	35	*» Ճաթալէր »*	6	27
6	9	*» Պէյլիք Քէօփրիւ »*	6	—
7	3	*» Պօլաթլը »*	5	16
8	21	*» Մալը Քէօյ »*	3	49
9	15	*» Սինճան Քէօյ »*	2	47
10	—	*ժմն. Էնկիւրի մկն.*	2	—
իրկն.			*առտ.*	

ԱԼԱՇԷՀԻՐԷՆ ՔԷՕԹԱՀԵԱ

ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 322 խառն Առաւ. ժ.	վ.	Թ. 324 խառն Իրիկ. ժ.	վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 321 խառն Առաւ. ժ.	վ.	Թ. 323 խառն Իրիկ. ժ.	վ.
2	35	12	45	*մկն. Ալաշէհիր ժմն.*	2	—	12	5
2	55	1	5	*ժմն. [illegible] մկն.*	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

ՀԱՄԻՏԻԷ—ԱՏԱ-ԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 422 խառն Առաւ. ժ.	վ.	Թ. 424 խառն Իրիկ. ժ.	վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 421 խառն Առաւ. ժ.	վ.	Թ. 423 խառն Իրիկ. ժ.	վ.
6	30	8	—	*մկն. Համիտիէ ժմն.*	6	—	7	30
6	48	8	18	*ժմն. Ատա-Բազար մկն.*	5	42	7	12